

**IZVJEŠTAJ O SARADNJI LOKALNIH SAMOUPRAVA I
NEVLADINIH ORGANIZACIJA U CRNOJ GORI U
2020. GODINI**

IZDAVAČ:

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Ul. Atinska 54, Podgorica

Tel/fax: 020/219 120, 219 121, 219 122, 219 123

E-mail: crnvo@crnvo.me

www.crnvo.me

NAZIV PUBLIKACIJE

Izveštaj o saradnji lokalnih samouprava i nevladinih organizacija u 2020. godini

ZA IZDAVAČA:

Ana Novaković Đurović

UREDNIKA:

Ana Novaković Đurović

AUTORKA:

Lidija Knežević

SARADNICA U ISTRAŽIVANJU:

Nevena Bulatović

PRIPREMA I ŠTAMPA:

Mouse studio

TIRAŽ

50

Podgorica, april 2021.

Crna Gora
Ministarstvo javne uprave,
digitalnog društva i medija

CRNVO
CENTAR ZA RAZVOJ NVO

RESURSNICENTAR
Centar za razvoj nevladinih organizacija

Ovaj izvještaj pripremljen je u okviru projekta *Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori* koji sprovodi Centar za razvoj nevladinih organizacija u partnerstvu sa: NVO Bjelopoljski demokratski centar, NVO Bonum, NVO Nada i NVO Novi horizont. Projekat finansira Evropska unija a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Sadržaj ovog izvještaja je isključiva odgovornost Centra za razvoj nevladinih organizacija i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije i Ministarstva javne uprave.

SADRŽAJ

UVOD	5
REZIME	7
SARADNJA LOKALNIH SAMOUPRAVA NEVLADINIH ORGANIZACIJA	8
PREPORUKE	14
NALAZI ISTRAŽIVANJA PO OPŠTINAMA	17
OPŠTINA ANDRIJEVICA	17
OPŠTINA BAR	19
OPŠTINA BUDVA	22
OPŠTINA BERANE	25
OPŠTINA BIJELO POLJE	28
PRIJESTONICA CETINJE	31
OPŠTINA DANILOVGRAD	34
OPŠTINA U OKVIRU GLAVNOG GRADA - GOLUBOVCI	37
OPŠTINA GUSINJE	39
OPŠTINA HERCEG NOVI	41
OPŠTINA KOLAŠIN	44
OPŠTINA KOTOR	47
OPŠTINA MOJKOVAC	51
OPŠTINA NIKŠIĆ	54
OPŠTINA PETNJICA	57
OPŠTINA PLAV	59
OPŠTINA PLUŽINE	61
OPŠTINA PLJEVLJA	63
GLAVNI GRAD PODGORICA	66
OPŠTINA ROŽAJE	70
OPŠTINA ŠAVNIK	72
OPŠTINA TIVAT	74
OPŠTINA TUZI	77
OPŠTINA ULCINJ	79
OPŠTINA ŽABLJAK	82

1. UVOD

Izveštaj koji se nalazi pred vama sadrži rezultate istraživanja koje je **Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)** sproveo u cilju praćenja realizacije različitih oblika saradnje između jedinica lokalne samouprave i nevladinih organizacija tokom 2020. godine. Sprovođenje ovog istraživanja jedna je od ključnih aktivnosti projekta „**Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori!**“ koji je finansijski podržan od strane **Evropske unije**, posredstvom **Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori**, a kofinansiran od strane **Ministarstva javne uprave**. Glavni ciljevi ovog projekta su jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva kako bi bili efikasni, odgovorni i nezavisni akteri, kao i doprinos kreiranju podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva.

Cilj ovog istraživanja je praćenje realizacije različitih oblika saradnje lokalnih samouprava i nevladinih organizacija koji su propisani članom 174 Zakona o lokalnoj samoupravi (“Sl.list CG”, br 2/2018, 34/2019 i 38/2020): informisanja o svim pitanjima značajnim za nevladine organizacije; konsultovanja NVO o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština; omogućavanja učešća NVO predstavnika u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa; organizovanja zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl; obezbjeđivanja uslova za rad nevladinih organizacija, u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave i učešća NVO predstavnika u radu sjednica skupštine korišćenjem instituta „slobodna stolica“. Izveštajni period na koji se odnose podaci je kalendarska 2020. godina. Cilj istraživanja je i identifikacija problema koji su prisutni u primjeni navedenih oblika saradnje lokalne samouprave i NVO i definisanje jasnih i direktnih preporuka za njihovo prevazilaženje. Istraživanjem su obuhvaćene sve jedinice lokalne samouprave, ukupno 25 (sve opštine, opština u okviru Glavnog grada-Golubovci, Glavni grad Podgorica i Prijestonica Cetinje). Istraživanjem nije obuhvaćen monitoring realizacije finansiranja projekata nevladinih organizacija od strane opština, kao oblika saradnje koji je takođe propisan članom 174 Zakona o lokalnoj samoupravi. Imajući u vidu značaj ovog oblika saradnje, složenost u procedurama sprovođenja, promjene u normativnom okviru i načinu ocjenjivanja prijedloga projekata i programa u određenom broju lokalnih samouprava, praćenje primjene ovog oblika saradnje zahtijeva posebnu i sveobuhvatnu analizu.

Neophodno je istaći da je ovo istraživanje nastavak aktivnosti koje CRNVO sprovodi već dvije decenije, u želji da poboljša saradnju lokalne samouprave i lokalnih nevladinih organizacija i unaprijedi dalji proces uspostavljanja principa dobrog upravljanja u lokalnim samoupravama. Praćenje napretka u oblasti saradnje lokalnih samouprava i NVO je važan preduslov za razvoj podsticajnog okruženja za djelovanje civilnog društva na lokalnom nivou, kao i za reformu lokalne samouprave u Crnoj Gori. Stoga, ovaj izvještaj predstavlja direktan doprinos navedenim procesima jer sadrži sistematizovane podatke o realizaciji različitih oblika saradnje lokalnih samouprava i nevladinih organizacija tokom 2020. godine, glavnim problemima u praksi i pruža preporuke za njihovu efikasniju primjenu.

1.1. Metodologija istraživanja

Metodologija kojom je sprovedeno istraživanje obuhvatila je zahtjeve za slobodan pristup informacijama, upitnike, detaljno i kontinuirano pretraživanje internet prezentacija svih jedinica lokalne samouprave, kao i pregled i analizu relevantne legislative.

Zahtjevi za slobodan pristup informacijama

CRNVO je u cilju istraživanja uputio ukupno 50 zahtjeva za slobodan pristup informacijama na adrese 24 crnogorske opštine i gradske opštine Golubovci. Zahtjevi za slobodan pristup informacijama su podijeljeni u dvije grupe. Prva grupa zahtjeva je poslata na adrese glavnih administratora/sekretara za lokalnu samoupravu. Ovom grupom zahtjeva tražili smo pristup informacijama koje su se odnosile na realizaciju sljedećih oblika saradnje: konsultovanja NVO (prethodnog konsultovanja i javnih rasprava), učešća NVO predstavnika u radnim grupama, obezbjeđivanja uslova za rad NVO. Druga grupa zahtjeva je upućena skupštinama i njima su tražene informacije koje su se odnosile na učešće NVO predstavnika u radu sjednica skupštine korišćenjem instituta „slobodna stolica“, organizovanje zajedničkih sastanaka i funkcionisanje Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO.

Upitnici

Upitnici su korišćeni kao dodatni mehanizam za prikupljanje detaljnijih informacija o stanju na terenu u oblasti saradnje nevladinih organizacija i lokalnih samouprava. Korišćene su dvije vrste upitnika, jedan za predstavnike NVO, a drugi za lokalne službenike. Pitanja su se odnosila na način i stepen informisanosti građana i NVO; proces konsultovanja (prethodno konsultovanje i j; organizovanje zajedničkih događaja; učešće NVO predstavnika u radnim grupama, dodjeljivanje/ustupanje prostorija u vlasništvu lokalnih samouprava NVO na besplatno korišćenje; i dr. Na upitnike je odgovorilo 20 predstavnika organa lokalne uprave i 40 predstavnika NVO. Upitnici su korišćeni i za procjenu stepena njihovog zadovoljstva realizacijom ključnih oblika saradnje: informisanja, konsultovanja nevladinih organizacija od strane opština, učešća NVO predstavnika u radnim grupama.

Pretraga internet prezentacija

Za potrebe istraživanja, istraživački tim je izvršio detaljno i opsežno pretraživanje i uvid u zvanične internet prezentacije svih opština. Pretraga internet prezentacija je imala za cilj provjeru dostupnosti informacija i dokumenata od značaja za saradnju opština i NVO, koje su opštine dužne da objavljuju na internet prezentacijama. Taj uvid je izvršen tokom februara, marta i aprila 2021. godine. Shodno tome, izvještaj obuhvata podatke koji su se nalazili na sajtovima opština do navedenog perioda u kojem su istraživači provjeravali dostupnost dokumenata o informacija, a što znači da su moguća odstupanja ukoliko su informacije/dokumenti postavljani kasnije ili su se mijenjali sajtovi opština.

REZIME

Izveštaj sadrži rezultate istraživanja o saradnji lokalnih samouprava i nevladinih organizacija u 2020. godini, koje je **CRNVO** u proteklih pet mjeseci sproveo u svim jedinicima lokalne samouprave (opštinama, opštini u okviru Glavnog grada-Golubovci, Glavnom gradu Podgorici i Prijestonici Cetinje). **Cilj ovog istraživanja je praćenje primjene različitih oblika saradnje lokalnih samouprava i nevladinih organizacija koji su propisani članom 174 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Sl.list CG", br 2/2018, 34/2019 i 38/2020):**

- **informisanja o svim pitanjima značajnim za nevladine organizacije;**
- **konsultovanja NVO o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština;**
- **omogućavanja učešća NVO predstavnika u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa;**
- **organizovanja zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl;**
- **obezbjeđivanja uslova za rad nevladinih organizacija, u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave i**
- **učešća NVO predstavnika u radu sjednica skupštine korišćenjem instituta „slobodna stolica“.**

Podaci u izvještaju se odnose na vremenski period od 01.januara do 31.decembra 2020. godine. Cilj istraživanja je i identifikacija problema koji su prisutni u primjeni navedenih oblika saradnje lokalne samouprave i NVO, kao i definisanje jasnih i direktnih preporuka za njihovo prevazilaženje. **Metodologija kojom je sprovedeno istraživanje obuhvatila je zahtjeve za slobodan pristup informacijama, upitnike, detaljno i kontinuirano pretraživanje internet prezentacija svih jedinica lokalne samouprave, kao i pregled i analizu relevantne legislative.** Rezultati dobijeni upotrebom navedenih metoda odslikavaju trenutni stepen ostvarene saradnje između lokalnih samouprava i nevladinih organizacija u 2020. godini, posmatran kroz primjenu odredbi Zakona o lokalnoj samoupravi. U prvom dijelu izvještaja predstavljene su opšte informacije o istraživanju, njegovoj metodologiji, ključni nalazi istraživanja i preporuke. Drugi dio izvještaja obuhvata pojedinačne nalaze istraživanja po opštinama koji su grupisani prema obavezama lokalnih samouprava u oblastima ostvarivanja saradnje sa nevladinim organizacijama, Ovaj dio izvještaja obuhvata i pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje u svakoj od crnogorskih opština.

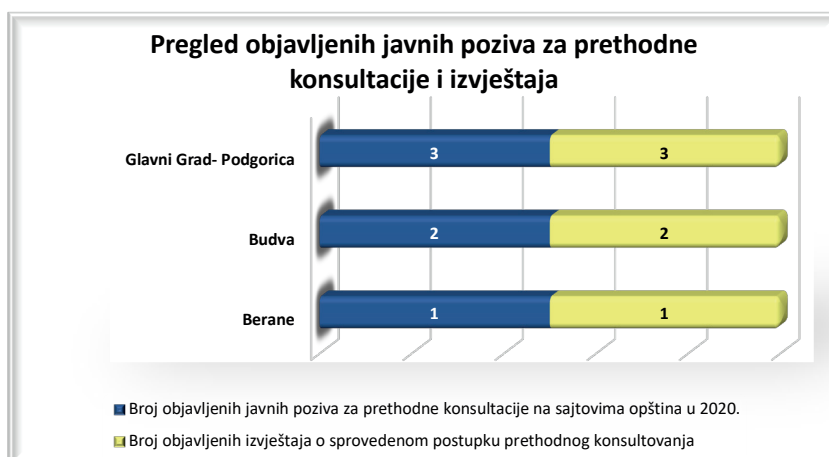
SARADNJA LOKALNIH SAMOUPRAVA NEVLADINIH ORGANIZACIJA

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladine organizacije**

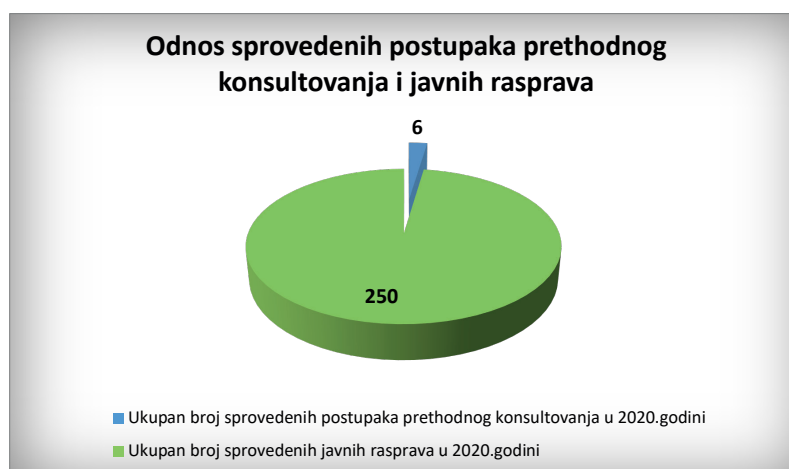
U cilju informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima i aktivnostima, lokalne samouprave koriste raznovrsne mehanizme. Ključni mehanizam informisanja predstavljaju **internet prezentacije opština**. Internet prezentacije opština treba da budu brz i efikasan informacioni mehanizam, koji će omogućiti dostupnost informacija i putem kojih građani moraju lako pronalaziti informacije, pregledati ih i koristiti. U tom kontekstu, neophodno je naglasiti da internet prezentacije jesu vizuelno zadovoljavajuće, ali u većini slučajeva nijesu pregledne i jednostavne za pretraživanje, posebno imajući u vidu informacije i dokumente od značaja za nevladine organizacije, koji nijesu sistematizovani na odgovarajuće načine i objavljuju se u različitim rubrikama, što otežava njihovu pretragu. 11 opština na svojim internet prezentacijama ima posebne rubrike „NVO”, na kojima se najčešće objavljuju informacije vezane za finansiranje NVO iz opštinskog budžeta, spiskovi lokalnih NVO i dokumenti od značaja za saradnju opština i NVO. To su opštine Andrijevica, Budva, Berane, Bijelo Polje, Prijestonica Cetinje, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica i Tivat. Ove rubrike je potrebno redovno ažurirati svim informacijama od značaja za rad NVO sektora (novostima, pozivima za sastanke, javni pozivima NVO za učešće u radnim grupama i na javnim raspravama, saopštenjima o zajedničkim aktivnostima opština i NVO itd). Pored internet prezentacija, **važni mehanizmi informisanja koje koriste opštine su društvene mreže (fejsbuk, Instagram, tviter), lokalni mediji, brošure, javni skupovi i sastanci**. 22 opštine su formirale naloge na različitim društvenim mrežama (fejsbuk, instagram **i/ili tviter**) **i na taj način informišu građane o svom radu**. Opštine koje ne koriste društvene mreže su Plužine, Šavnik i Žabljak. U skladu sa opštinskim propisima, informacije u vezi javnih rasprava se objavljuju i putem jednog dnevnog lista i putem oglasnih tabli u prostorijama opština. Rezultati istraživanja pokazuju da su glavni nedostaci u informisanju NVO, nepostojanje zajedničkih mejling lista opština sa lokalnim NVO, nepreglednost i neredovno ažuriranje opštinskih internet prezentacija, neredovni sastanci predstavnika opština sa lokalnim NVO i nedovoljna vidljivost i proaktivnost kontakt osoba za saradnju sa NVO.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Glavni oblik konsultovanja nevladinih organizacija u procesima donošenja odluka, koji su opštine primjenjivale u izvještajnom periodu bile su javne rasprave. Postupak prethodnog konsultovanja zainteresovane javnosti koji predstavlja važan oblik konsultovanja prije izrade nacrta određenog dokumenta i čiji je cilj ispitivanje stavova građana po pitanjima koja će se tim dokumentom uređivati, primjenjivan je prilikom izrade manjeg broja lokalnih akata i programa u samo tri opštine. Opštine koje su primjenjivale ovaj postupak i pokazale proaktivan pristup u procesu konsultovanja nevladinih organizacija i ostale zainteresovane javnosti su **Budva, Berane i Glavni grad Podgorica**. Ove opštine su na svojim sajtovima objavile ukupno 6 poziva za prethodne konsultacije NVO i ostale zainteresovane javnosti prilikom izrade lokalnih akata, kao i sve izvještaje o sprovedenim postupcima prethodnog konsultovanja.

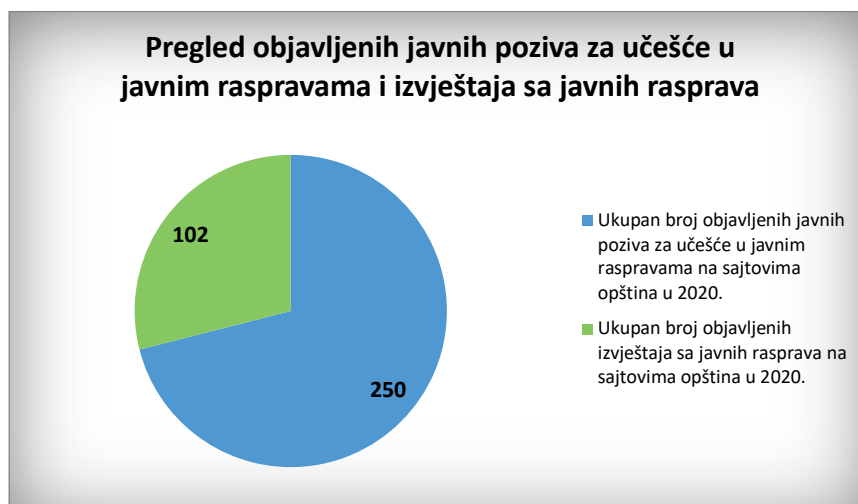

U cilju izrade što kvalitetnijih lokalnih akata, potrebno je spovoditi oba oblika konsultovanja. Mali broj sprovedenih postupaka prethodnog konsultovanja prilikom izrade lokalnih akata predstavlja negativan trend, posebno imajući u vidu da su opštine organizovale ukupno 250 javnih rasprava u izvještajnom periodu. Razlozi ovakvog stanja su nedovoljno razumijevanje ovog postupka i njegovog razlikovanja od javnih rasprava od strane lokalnih službenika, kao i činjenica da u određenim opštinama nisu Odlukama o učešću lokalnog stanovništva detaljno regulisane procedure sprovođenja ovog oblika konsultovanja. Takođe, predstavnici lokalne uprave ističu da je uzrok ovakvog stanja i nedovoljna zainteresovanost i učešće nevladinih organizacija u postupcima prethodnog konsultovanja koje su organizovali prethodnih godina.

Kada je riječ o javnim raspravama, u izvještajnom periodu, na sajtovima opština objavljeno je ukupno 250 javnih poziva za učešće u javnim raspravama o 274 nacrt lokalnih akata, planova i programa. Međutim, i dalje je evidentna selektivna primjena obaveze izrade izvještaja sa javnih rasprava i njihovog objavljivanja na sajtovima opština, **imajući u vidu da su na opštinskim sajtovima objavljena ukupno 102 izvještaja o sprovedenim javnim raspravama.** Pozitivan primjer lokalnih samouprava koje su na svojim sajtovima objavile izvještaje sa svih sprovedenih javnih rasprava predstavljaju Glavni grad-Podgorica, Plužine, Herceg Novi i Budva. Sa druge strane, opštine Andrijevica, Berane, Gusinje, Nikšić, Plav, Petnjica, Rožaje i Žabljak nijesu na sajtovima objavile nijedan izvještaj sa sprovedenih javnih rasprava, uz napomenu da su ih dostavile putem odgovora na slobodan pristup informacijama. Većina opština ima na sajtovima posebne rubrike „Javne rasprave”, na kojima bi trebalo da redovno i na sistematizovan način ažuriraju sva dokumenta o javnim raspravama (javne pozive, programe javnih rasprava, nacрте dokumenata, zaključke o utvrđivanju nacрта i izvještaje sa javnih rasprava). Međutim, to nije slučaj i najčešće

se ova dokumenta objavljuju u različitim rubrikama kao što su aktuelnosti, obavještenja, oglasna strana, materijali za sjednice skupštine i sl. što otežava njihovu pretragu. Pozitivan primjer u tom kontekstu predstavlja sajt opštine Plužine, na kojem su sve informacije o javnim raspravama objedinjene i sistematizovane po godinama na posebnom linku javne rasprave. Pored navedenog, primjetni su nedostaci i u pogledu sadržaja izvještaja sa javnih rasprava, imajući u vidu da pojedini izvještaji ne sadrže detaljan pregled svih prispjelih komentara, predloga ili sugestija učesnika javne rasprave, rezime komentara i stavova o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja. U opštini Gusinje, najveći broj izvještaja je napisan ručno. Pozitivne primjere, u smislu kvaliteta izvještaja o sprovedenim javnim raspravama, predstavljaju izvještaji organa lokalne uprave u opštini Budva i Prijestonici Cetinje. Rezultati istraživanja ukazuju da je jedan od ključnih problema i slaba posjećenost javnih rasprava. Ovaj problem je posljedica nedovoljne zainteresovanosti i motivisanosti nevladinog sektora da uzmu učešće u javnim raspravama (osim u procesima donošenja onih odluka koje se direktno tiču interesa civilnog sektora), kao i njihove nedovoljne edukovanosti o mehanizmima učešća i mogućnostima njihovog uticaja na procese donošenja odluka. Takođe, slaba posjećenost javnih rasprava u izvještajnom periodu bila je uzrokovana i epidemijom virusa COVID-19, ali i zbog nedovoljnih napora lokalnih vlasti i nedostatka proaktivnog pristupa u informisanju civilnog sektora o javnim raspravama.

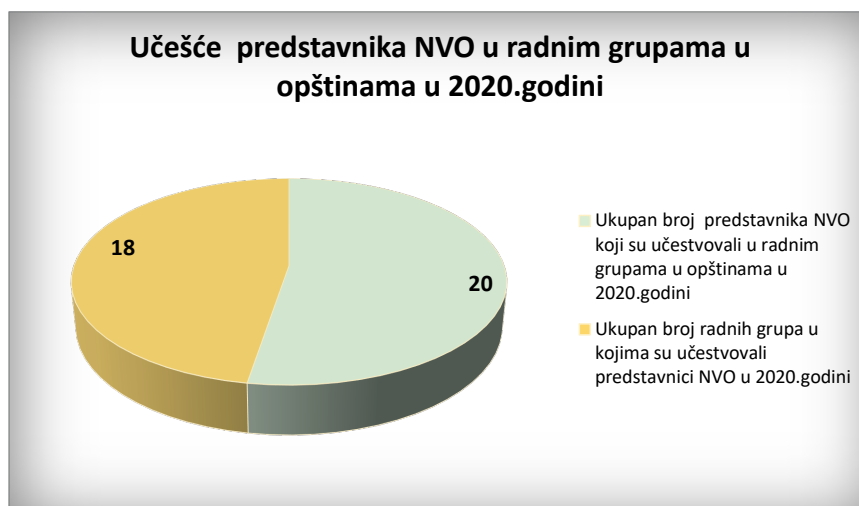

- **Omogućavanje učešća u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa**

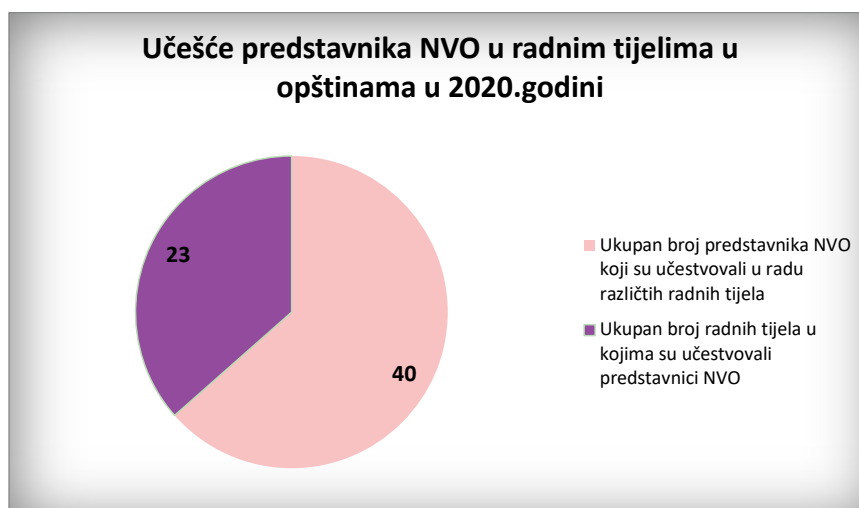
Lokalne samouprave omogućavaju učešće NVO predstavnika u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa, u skladu sa članom 174 stav 2 tačka 3 Zakona o lokalnoj samoupravi. Stoga je istraživanje imalo za cilj da utvrdi u kojoj mjeri su predstavnici NVO učestvovali u radu radnih grupa i na taj način saradivali sa lokalnim samoupravama tokom 2020. godine. Osim učešća NVO predstavnika u radnim grupama, istraživanje je imalo za cilj da utvrdi, i u kojoj mjeri su predstavnici NVO učestvovali u radu drugih tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave, kao što su Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO i Komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama itd.

Na osnovu dobijenih podataka, zaključeno je da je u toku 2020. godine, **20 predstavnika NVO izabrano u sastav 18 radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa**. Ključni problem u realizaciji ovog oblika saradnje je netransparentnost u procesu izbora predstavnika NVO u radnim grupama. Predstavnici opština u većini slučajeva uključuju predstavnike NVO u radne grupe, direktno ih kontaktirajući na osnovu njihove prethodne

saradnje i iskustva, a ne na osnovu javnih poziva za izbor predstavnika NVO u radnu grupu. To je posljedica nedostatka sistemskog rješenja u većini opština, odnosno odluka na lokalnom nivou kojom se uređuje proces izbora predstavnika NVO i kriterijuma za njihov izbor u radnim grupama. 7 lokalnih samouprava je donijelo odluke kojima se regulišu kriterijumi i postupak izbora predstavnika NVO u radnim grupama: Glavni grad Podgorica, Bijelo Polje, Prijestonica Cetinje, Opština u okviru Glavnog grada-Golubovci, Gusinje, Herceg Novi, Tuzi.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika u u radu drugih tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave, podaci pokazuju da je **ukupno 40 predstavnika NVO u 2020. godini učestvovalo u radu 23 različitih radnih tijela koja su obrazovali organi lokalne samouprave**. Od tih 40 predstavnika NVO, njih 12 je učestvovalo u radu 5 Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO, 5 NVO predstavnika je učestvovalo u radu 2 Savjeta za mlade, 21 predstavnik NVO je učestvovao u radu 14 Komisija za raspodjelu sredstava, 1 predstavnik NVO u radu Zelenog tima i 1 predstavnik NVO u radu Odbora za zaštitu gradskog parka.

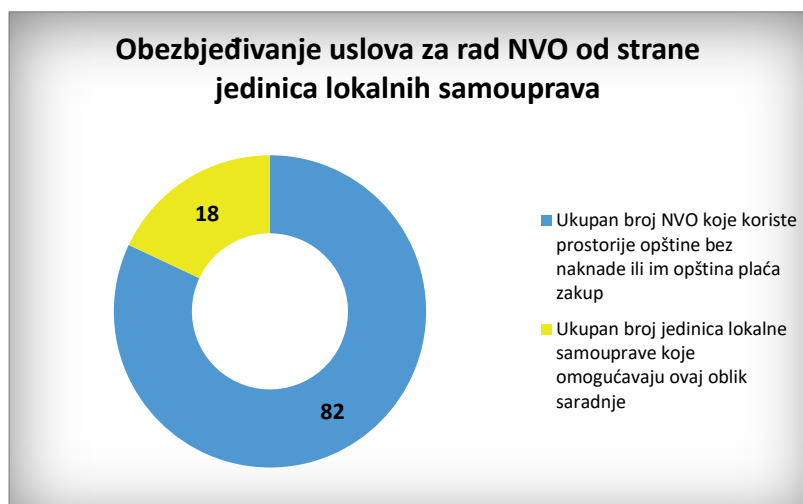
- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.;**

U najvećem broju crnogorskih opština bilo je primjera organizovanja zajedničkih događaja od strane organa lokalne uprave/organa lokalne samouprave i NVO. Organizovani su seminari, okrugli stolovi, sastanci predsjednika opština ili skupština sa predstavnicima NVO, različita predavanja, događaji humanitarnog karaktera i pomoći različitim marginalizovanim grupama,

ekološke akcije, kulturne aktivnosti, muzički festivali, pozorisni festivali za djecu itd. Najviše zajedničkih događaja je organizovano u opštini Kotor i Glavnom gradu Podgorici. U opštinama Gusinje, Mojkovac, Plav, Plužine, Šavnik i Žabljak nijesu organizovani zajednički događaji i aktivnosti sa NVO. Predstavnici ovih opština su istakli da je razlog tome epidemiološka situacija izazvana virusom Covid-19.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija, u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Na osnovu dobijenih podataka od opština, utvrđeno je da **ukupno 82 nevladine organizacije koriste besplatno prostorije koje su u vlasništvu opština kao kancelarije za rad ili im opštine plaćaju zakupe poslovnih prostora u kojima su smještene njihove kancelarije.** Ove organizacije koriste prostorije opština bez naknade ili im opštine plaćaju troškove zakupa za prostorije koje organizacije koriste za rad, na osnovu različitih pojedinačnih akata kao što su odluke o davanju na korišćenje nepokretnosti bez naknade, odluke o davanju na korišćenje poslovnog prostora bez naknade, odluke o izdavanju u dugoročni zakup poslovnih prostorija, kao i ugovora o ustupanju na korišćenje poslovnog prostora. Međutim, kao što je ukazivano i u prethodnim izvještajima, ovakav način dodjele prostorija nevladinim organizacijama na besplatno korišćenje je netransparentan i podložan mogućim zloupotrebama jer u najvećem broju opština nisu usvojeni opšti lokalni akti kojima se regulišu transparentne procedure i kriterijumi dodjele prostorija u vlasništvu opština na korišćenje NVO. U krajnjem, nepostojanje takvih propisa dovodi ostale NVO u diskriminatoran odnos jer su onemogućene da putem javnog konkursa apliciraju za korišćenje prostorija u vlasništvu opština bez naknade. Glavni grad Podgorica i opština Budva su jedine dvije lokalne samouprave koje su usvojile ovakve opšte akte: Odluku o davanju na korišćenje imovine u vlasništvu Glavnog grada bez naknade i Odluku o davanju na korišćenje nepokretne imovine u vlasništvu opštine Budva. Opštine koje nisu ili nemaju prostorije koje bi ustupili na besplatno korišćenje NVO su opštine Gusinje, Kolašin, Petnjica, Plav, Rožaje, Šavnik i Tuzi, ali predstavnici ovih opština navode da NVO mogu koristiti opštinske prostorije za sastanke i slične događaje.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Institut „slobodna stolica” predstavlja mehanizam za učesće predstavnika lokalnih nevladinih organizacija u radu sjednica lokalnih parlamenata. Uslovi i procedure za korišćenje ovog mehanizma su detaljno regulisani Poslovníkom o radu Skupštine opštine. Nalazi istraživanja

pokazuju veoma nizak stepen korišćenja ovog mehanizma, što je trend koji traje duži niz godina i dovodi u pitanje efikasnost i svrsishodnost ovog mehanizma. **Prema dobijenim podacima, zaključeno je da su predstavnici lokalnih NVO iskoristili pravo da učestvuju u radu lokalnih parlamenata u šest crnogorskih opština: Baru, Danilovgradu, Gusinju, Mojkovcu, Tivtu i Ulcinju. Na sjednicama skupština opština učestvovalo je samo 6 predstavnika lokalnih NVO.** Neophodno je napomenuti da nije bilo moguće utvrditi koliko je predstavnika NVO učestvovalo u radu 4 sjednice SO Danilovgrad, jer je Služba Skupštine u svom odgovoru samo navela „ da rad sjednica Skupštine prate predstavnici NVO putem svog predstavnika u Skupštini opštine (slobodna stolica) koji prisustvuje sjednicama skupštine“, a takođe se ni u zapisnicima sa sjednica se ne navedi koji su to predstavnici NVO. Osim nedovoljnog korišćenja ovog mehanizma od strane NVO, zaključeno je i da pojedine skupštinske službe ne objavljuju javne pozive za prijavljivanje učešća predstavnika NVO na sjednicama skupštine, a takođe ni materijale za skupštinske sjednice, što praktično onemogućava korišćenje ovog mehanizma. Predstavnici NVO su kao razloge nedovoljnog korišćenja ovog mehanizma naveli: neinformisanost o načinima i mogućnostima uticaja ovog mehanizma, složene procedure prijavljivanja i odobravanja učešća, kratak vremenski period za iznošenje mišljenja i obraćanja odbornicima; nemogućnost replike, nedostatak povratnih informacija o njihovim stavovima itd.

PREPORUKE

U odnosu na navedene ključne nalaze, moguće je izvesti i generalni set preporuka za poboljšanje stanja u oblasti saradnje, čija primjena i način primjene zavise od specifičnosti lokalnih samoupava.

Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladine organizacije

Unaprijediti informisanje NVO na internet prezentacijama 11 opština redovnim ažuriranjem rubrika „NVO sektor” svim informacijama od značaja za rad NVO sektora (novostima, pozivima za sastanke, javni pozivima NVO za učešće u radnim grupama i na javnim raspravama, saopštenjima o zajedničkim aktivnostima opština i NVO, odobrenim projektima, izvještajima, dokumentima putem kojih se reguliše saradnja između lokalnih uprava i NVO, potrebnim obrascima itd).

- Uspostaviti rubrike „NVO sektor” na internet prezentacijama preostalih 14 opština koje nemaju ovakve rubrike i redovno ih ažurirati svim prethodno navedenim informacijama od značaja za rad NVO sektora;
- U cilju redovnog i blagovremenog informisanja o svim važnim pitanjima, javnim pozivima, konkursima potrebno je formirati zajedničke mejling liste u svim opštinama sa lokalnim NVO;
- Unaprijediti kapacitete, proaktivnost i vidljivost kontakt osoba za saradnju sa NVO u pojedinim opštinama. U onim opštinama u kojima nijesu imenovane kontakt osobe za saradnju sa NVO, učiniti to u što kraćem roku;
- Unaprijediti komunikaciju opština sa civilnim sektorom putem društvenih mreža koje treba koristiti u što u većoj mjeri za informisanje o svim značajnim aktivnostima, kao i za promociju rada lokalne uprave.
- Unaprijediti preglednost internet prezentacija svih lokalnih samoupava i redovno ih ažurirati svim informacijama i dokumentima od javnog značaja za nevladine organizacije, kao i za cjelokupnu javnost.

Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština

- Prilikom izrade svih programa/planova razvoja lokalne samouprave i opštih akata koje donosi skupština potrebno je primijeniti oba postupka konsultovanja: postupak prethodnog konsultovanja i javnu raspravu. U cilju detaljnijeg regulisanja postupka prethodnog konsultovanja potrebno je izmjeniti postojeće odluke o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova u pojedinim opštinama ili donijeti nove odluke. Neophodno je pomenuti da su Ministarstvo javne uprave, Zajednica opština i CRNVO pripremili Model Odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova koji može da posluži lokalnim samoupravama u tom pogledu;
- Unaprijediti znanja lokalnih službenika o civilnom sektoru, svim oblicima i mehanizmima saradnje (sa akcentom na proces konsultovanja i razlikovanja postupka prethodnog konsultovanja od javnih rasprava);

- Unaprijediti znanja predstavnika NVO i građana o mehanizmima učešća i mogućnostima njihovog uticaja na procese donošenja odluka;
- Unaprijediti transparentnost procesa javnog konsultovanja putem objavljivanja i proaktivnog promovisanja javnih poziva za prethodno konsultovanja i javnih poziva za organizovanje javnih rasprava;
- U okviru posebnih rubrika „Javne rasprave” na sajtovima opština potrebno je redovno i na sistematizovan način objavljivati sva dokumenta o javnim raspravama (javne pozive, programe javnih rasprava, nacрте dokumenata, zaključke o utvrđivanju nacрта i izvještaje sa javnih rasprava);
- Osim redovnog objavljivanja svih izvještaja sa javnih rasprava na sajtu, potrebno je iste dostaviti učesnicima javnih rasprava, kako bi se povećalo interesovanje građana i NVO za korišćenje ovog mehanizma. Izvještaji treba da sadrže detaljan pregled svih prispjelih komentara, predloga ili sugestija učesnika javne rasprave, rezime komentara i stavova o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja.
- Organizovati javne rasprave u prostorijama koje su prilagođene osobama sa invaliditetom. Takođe, potrebno je prilagoditi internet prezentacija opština osobama sa oštećenim vidom.

Omogućavanje učešća u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa

- Unaprijediti normativni okvir za učešće NVO predstavnika u radnim grupama ili drugim radnim tijelima koje obrazuje predsjednik opštine ili starješina organa lokalne uprave za pripremu propisa i opštih akata, izradu projekata, planova i programa razvoja i sl. U tom kontekstu, neophodno je da 18 opština donesu odluke kojima se detaljno reguliše proces izbora predstavnika NVO i kriterijumi za njihov izbor u radnim grupama i drugim radnim tijelima. U cilju njihovog donošenja može da posluži Model Odluke o učešću predstavnika NVO u radnim grupama koji su pripremili Ministarstvo javne uprave, Zajednica opština i NVO.

Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.;

- Redovnije organizovati sastanke predsjednika opštine i predsjednika Skupštine opštine sa predstavnicima lokalnih NVO, što je i pravna obaveza u skladu sa Statutima i Poslovnica o radu SO;
- Češće organizovati zajedničke javne rasprave, posebno u kontekstu donošenja onih odluka koji se tiču saradnje NVO i opština, jer kroz zajednički angažman predstavnika oba sektora može se unaprijediti i posjećenost ovih događaja i kvalitet rasprave.

Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija, u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave

- U cilju transparentnosti ovog oblika saradnje i jednakog odnosa lokalne uprave prema svim lokalnim NVO, neophodno je da 22 opštine i gradska opština Golubovci donesu opšte lokalne akte kojima će regulisati proces dodjele prostorija NVO na besplatno

korišćenje, tj. odluke o davanju na korišćenje prostorija u vlasništvu opštine nevladinim organizacijama bez naknade. U tom pogledu, može da posluži Model Odluke o postupku davanja na korišćenje prostorija u vlasništvu opštine nevladinim organizacijama bez naknade koji su pripremili MJU, Zajednica opština i CRNVO.

- Razmisliti o mogućnosti davanja ili adaptacije prostorija za zajedničko korišćenje više nevladinih organizacija, kako bi se smanjili troškovi održavanja i povezale organizacije.

Korišćenje instituta “slobodna stolica”

- Potrebno je pojednostaviti proceduru učešća predstavnika NVO u radu sjednica skupština opština, odnosno korišćenje instituta „slobodna stolica” ali i uskladiti dio Poslovnika o radu Skupštine, u dijelu koji se odnosi na učešće NVO u radu skupština, sa preporukama Zajednice opština u skladu sa Anexom Modela „Poslovnika o radu Skupštine Opštine”;
- Objavljivati uredno prije skupštinskih sjednica javne pozive NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama Skupštine, kao i materijale za sjednice skupštine o omogućiti njihovo preuzimanje, kako bi se stvorili uslovi za veću informisanost predstavnika NVO o temama o kojima raspravlja lokalni parlament, te povećao procenat učešća predstavnika NVO u radu lokalnog parlamenta.

2. NALAZI ISTRAŽIVANJA PO OPŠTINAMA

OPŠTINA ANDRIJEVICA

Prema podacima iz registra NVO koje vodi Ministarstvo javne uprave, na teritoriji opštine Andrijevica zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovane su 53 NVO, od kojih je samo jedna fondacija, a ostale su udruženja.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Andrijevica i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
ANDRIJEVICA	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 032/18 od 18.09.2018	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 020/14 od 09.07.2014, 009/17 od 13.03.2017.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 016/20 od 20.05.2020.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 022/05 od 08.07.2005, “Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 028/17 od 30.06.2017, 048/20 od 31.12.2020.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 022/05 od 08.07.2005, “Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 028/17 od 30.06.2017, 048/20 od 31.12.2020)	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 009/06 od 06.03.2006, 001/07 od 03.01.2007)	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 020/14 od 09.07.2014)

2.1. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Andrijevica informiše nevladine organizacije o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor putem internet stranice opštine, društvenih mreža (fejsbuk i instagram), lokalnog javnog emitera Radio Andrijevica, oglasne table u zgradi opštine itd. Takođe, na web sajtu imaju poseban link NVO na kojem objavljuju sve informacije vezane za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija (javni konkurs, aplikaciona forma, odluka o raspodjeli itd.)

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Glavni oblik konsultovanja nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata, koji je sprovodila opština Andrijevica tokom 2020. godine bila je javna rasprava. Sekretarijat za poslove lokalne uprave je organizovao **5 javnih rasprava** prilikom

izrade sljedećih akata: Nacrta odluke o porezu na nepokretnosti, Prijedloga odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova, Prijedloga odluke o lokalnim administrativnim taksama, Prijedloga o naknadi za novorođeno dijete i Prijedloga odluke o utvrđivanju obaveze obrezbjeđivanja besplatnih udžbenika za osnovno obrazovanje svih osnovnih škola na teritoriji opštine Andrijevica. Izvještaji sa ovih javnih rasprava nijesu dostupni na sajtu opštine, a takođe nijesu dostavljeni ni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom izvještajnog perioda u ovoj opštini nijesu formirane radne grupe u kojima su učestvovali predstavnici NVO. Takođe, ne postoji lokalna odluka koja na detaljan i transparentan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe grupe ili druga radna tijela koja obrazuje opština. Kada su u pitanju institucionalna tijela za saradnju, kao što je Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO, odluka o osnivanju ovog tijela je usvojena, ali Savjet nije formiran. U radu Komisije za raspodjelu sredstava NVO tokom 2020. godine učestvovala su dva predstavnika NVO: Dragan Đurković učestvovao je ispred NVO "Udruženje pčelara Mihailo Bakić", a Nebojša Radović ispred NVO "Za budućnost naše djece".

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.;**

Opština Andrijevica je u saradnji sa NVO CRINIM iz Podgorice, NVU Dječja misija iz Podgorice i NVO Logos iz Nikšića organizovala podjelu novogodišnjih poklona. Donator paketića je bila američka humanitarna organizacija Sanmartians Purse. Takođe, u izvještajnom periodu održan je sastanak Predsjednika Opštine, Željka Ćulafića sa direktorom lokalnog udruženja NVO „Za budućnost nase djece” Nebojšom Radovićem i direktorom Saveza „Naša inicijativa” Milisavom Koraćem o ambijentu i položaju djece sa posebnim potrebama u ovoj opštini.

- **Obezbjedivanje uslova za rad nevladinih organizacija, u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave;**

Opština Andrijevica je ustupila na besplatno korišćenje svoje prostorije NVO „Za budućnost naše djece”, ali ne posjeduju akt na osnovu kojeg je ta prostorija dodijeljena ovoj NVO. Takođe, ova opština nije usvojila lokalni akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO, što ukazuje da u ovoj opštini, kao ni u najvećem broju crnogorskih opština ne postoji jasna procedura i kriterijumi na osnovu kojih se prostorije dodjeljuju.

- **Korišćenje instituta "slobodna stolica"**

Tokom 2020. godine nije bilo predstavnika NVO koji su koristili institut „slobodna stolica” u radu sjednica Skupštine. Skupština opštine je uputila 24.januara 2020. jedinstveni javni poziv NVO koje imaju sjedište na području Opštine Andrijevica da prijave zainteresovanost za učešće u radu Skupštine, ali NVO nisu izrazile zainteresovanost da učestvuju u radu Skupštine.

OPŠTINA BAR

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Bar, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 350 NVO, od kojih su 330 udruženja, 13 fondacija i 7 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Bar i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
BAR	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 037/18 od 19.10.2018	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 006/18 od 14.02.2018.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 033/05 od 28.10.2005, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/12 od 20.08.2012.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 023/20 od 03.07.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 046/18 od 17.12.2018)	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 011/07 od 30.03.2007)	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 040/12 od 31.12.2012)

2.2. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Bar informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog javnog emitera „Radio Bar”, društvenih mreža (fejsbuk, Instagram) oglasne table u zgradi opštine. Kontakt osoba zadužena za saradnju sa NVO je Ana Lekić, savjetnica u Sekretarijatu za lokalnu samoupravu. U Sekretarijatu za lokalnu samoupravu vodi se evidencija korisnika prava po konkursu za NVO. U dijelu preporuka za unaprjeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici NVO predlažu formiranje zajedničke mejling opštine sa barskim NVO.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, organi lokalne uprave su organizovali 7 javnih rasprava povodom izrade 16 nacrta akata, programa i planova i to: Nacrta odluke o izmjenama Odluke o budžetu opštine Bar za 2020 godinu; Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta; Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju; Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata; Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa; Nacrta odluke o budžetu opštine Bar za 2021 godinu; Nacrta Programa uređenja prostora opštine Bar za 2021. godinu, Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Nacrta opšteg plana zaštite od štetnog

dejstva voda za vode od značaja za opštinu Bar za period od 2021. do 2026; Nacrta odluke o načinu odvojenog sakupljanja i sakupljanja komunalnog otpada radi obrade na teritoriji opštine Bar; Nacrta odluke o kućnom redu u stambenim zgradama, Nacrta Strateškog plana razvoja Opštine Bar 2020-2025, Nacrta odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra: *Spomenik prirode „Stablo stare masline (Olea Europaea L.) na Mirovici U Baru”*, Nacrta odluke o rješavanju stambenih potreba lokalnih funkcionera, Nacrta odluke o rješavanju stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika. Svi programi navedenih javnih rasprava, zajedno sa nacrtima akata su objavljeni na sajtu opštine. Uvid u nacрте akata zainteresovani građani su mogli izvršiti u prostorijama mjesnih zajednica, mjesnih kancelarija i sekretarijata koji su organizovali javne rasprave. Izvještaji o sprovedenim raspravama su nam dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, ali najveći broj dostavljenih izvještaja nije dostupan na sajtu¹. Izvještaji sa javnih rasprava sadrže detaljan pregled dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, kao i odgovore nadležnih organa o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja primjedbi, sugestija ili predloga.

Predstavnici NVO koji su odgovorili i popunili upitnike smatraju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka. Smatraju da je jedan od ključnih problema u realizaciji ovog, ali i drugih vidova saradnje neshvatanje značaja i uloge NVO sektora od strane zaposlenih u opštini. Njihove ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su češći susreti između predstavnika oba sektora, kao i aktiviranje Kancelarije za saradnju sa NVO.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Bar nema usvojen opšti lokalni akt/ odluka kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela. Tokom 2020. godine, predstavници NVO nijesu učestvovali u radu radnih grupa za izradu normativnih akata, projekata i programa. Na javni poziv za izbor predstavnika NVO za člana Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama nije bilo prijavljenih.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Predsjednik SO Bar je održao sastanak sa predstavnicima sljedećih lokalnih NVO: NVO „Dobrovoljni davaoci krvi” Bar; NVO „Žene Bara” i NVO „S.O.S. za planetu” Bar. U organizaciji Sekretarijata za kulturu, sport i mlade Opštine Bar i NVO „Centar za omladinsku edukaciju” organizovano je predstavljenje Evropske omladinske kartice (EYCA), zahvaljujući kojoj mladi uzrasta od 13-29 godina mogu da koriste brojne popuste u zemlji i širom Evrope.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Bar je ustupila na besplatno korišćenje svoje prostorije NVO „Adria” koja koristi službene prostorije MZ Bar II, a na osnovu ugovora o poslovnoj tehničkoj saradnji sa ovom mjesnom zajednicom. Takođe, i NVO „Kranjania” koristi službene prostorije mjesne zajednice „Ostros”. Važno je pomenuti da ni ova opština, kao ni ostale, nije usvojila opšti lokalni akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

¹ Na sajtu su dostupni samo izvještaji sa sprovedenih javnih rasprava povodom Nacrta Odluke o izmjenama Odluke o budžetu opštine Bar za 2020 godinu i Nacrta Odluke o budžetu opštine Bar za 2021 godinu.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Tokom 2020. godine, predstavnik NVO „Udruženje privrednika grada Bara” je koristila institut „slobodne stolice” i učestvovala u radu sjednice SO Bar. Naime, na XXII sjednici predstavnik ove NVO, Snežana Simić je učestvovala u okviru tačke 14 dnevnog reda koja je glasila „Izveštaj Komisije za pronalaženje adekvatnih lokacija za izgradnju privremenog smještaja za napuštene i izgubljene životinje na teritoriji Opštine Bar”. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO Bar se uredno objavljuju na sajtu, kao i imena prijavljenih. Takođe, na sajtu se uredno objavljuju dnevni red, materijali za sjednice, zapisnici sa održanih sjednica i usvojena dokumenta.

OPŠTINA BUDVA

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Budva, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 205 NVO, od kojih su 190 udruženja, 10 fondacija i 5 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Budva i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO	Odluka o davanju na korišćenje imovine u vlasništvu Opštine nevladinim organizacijama bez naknade
BUDVA	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 002/19 od 15.01.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 043/20 od 18.12.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 013/12 od 18.04.2012.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 050/19 od 11.12.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 042/19 od 25.10.2019.	"Službeni list opštine Budva", br. 011/07 od 28.12.2007.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 013/12 od 18.04.2012.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 006/21 od 17.03.2021.

2.3. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Budva informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, Radio televizije Budva, društvenih mreža (fejsbuk, instagram i tvider), oglasne table u zgradi opštine, javnih skupova i sastanaka. Pored navedenih mehanizama, predstavnici NVO kao izvor informacija navode kontakt osobu za saradnju sa NVO. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Dragana Đurašević, koja u Sekretarijatu za lokalnu samoupravu obavlja poslove koordinatorke Odsjeka za unaprijeđenje lokalne samouprave, praćenje propisa, izradu akata i saradnju sa civilnim sektorom. Na web sajtu opštine je kreirana posebna rubrika pod nazivom „NVO”, gdje se objavljuju novosti za NVO sektor, spisak NVO sa sjedištem u Budvi sa kojima je opština uspostavila saradnju, dokumenti od značaja za saradnju opštine i NVO (javni pozivi, odluke, obrasci, zapisnici itd), odobreni projekti NVO i izvještaji². Opština raspolaže i bazom podataka sa kontaktima NVO. U dijelu preporuka za unaprijeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici NVO predlažu češće kontaktiranje NVO od strane opštine, kao i češće konsultacije. Sa druge strane, predstavnici lokalne uprave predlažu edukacije predstavnika NVO o mogućnostima uticaja na javne politike, jer informisanje o ovim pitanjima bi značajno poboljšalo komunikaciju između lokalne samouprave i NVO.

² Na internet stranici u dijelu projekti i izvještaji objavljeni su samo odobreni projekti iz 2013. i 2014. godine i izvještaj o realizaciji sredstava dodijeljenih NVO na osnovu konkursa za 2011.godinu

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Glavne forme konsultovanja NVO prilikom izrade nacrt lokalnih akata i planova i programa razvoje opštine koje je koristila Opština Budva tokom 2020. godine bile su prethodne konsultacije i javne rasprave. Neophodno je naglasiti da je Opština Budva jedna od rijetkih opština koja primjenjivala prethodne konsultacije kao mehanizam konsultovanja građana i dobijanja njihovih predloga prije izrade nacrt akata i pokazala proaktivan pristup u tom pogledu. Tokom 2020. godine, Sekretarijat za finansije je objavio **2 javna poziva za prethodne konsultacije** i to u vezi donošenja Odluke o izmjeni odluke o budžetu Opštine Budva za 2020. i u vezi donošenja Odluke o budžetu Opštine Budva za 2021. Izvještaji sa sprovedenih konsultacija su dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama i objavljeni na sajtu. Takođe, Sekretarijat za finansije i Sekretarijat za lokalnu samoupravu su u 2020. godini organizovali **3 javne rasprave** povodom: Nacrta odluke o izmjeni odluke o budžetu opštine Budva za 2020. godinu, Nacrta odluke o o budžetu opštine Budva za 2021. godinu i Nacrta odluke o davanju na korišćenje nepokretne imovine u vlasništvu opštine Budva bez naknade. Javni pozivi i programi za navedene rasprave, kao i izvještaji sa javnih rasprava su objavljeni na sajtu. Izvještaji sa javnih rasprava sadrže detaljan pregled dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, kao i odgovore nadležnih organa o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja primjedbi, sugestija ili predloga. U tom smislu, pozitivan primjer je kumulativni izvještaj Sekretarijata za lokalnu samoupravu o rezultatima prethodne konsultacije i javne rasprave po Nacrtu Odluke o davanju na korišćenje nepokretne imovine opštine Budva bez naknade. Kada je u pitanju odziv i učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave ističu da su predstavnici nevladinog sektora značajno prisutni samo u procesima donošenja onih odluka koje se direktno tiču interesa civilnog sektora. Takođe, oni ističu da bi NVO u ovoj opštini trebalo da intenziviraju aktivnosti u oblasti ljudskih prava, evopske integracije, prava lica sa invaliditetom i borbe protiv korupcije. Sa druge strane, predstavnici NVO kao glavne uzroke nedovoljnog učešća nevladinog sektora na javnim raspravama navode nezainteresovanost i neznanje. Stoga je ključna preporuka u pravcu unapređenja ovog vida saradnje edukacija predstavnika NVO o mehanizmima učešća i mogućnostima njihovog uticaja na procese donošenja odluka.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Predstavnici NVO u ovoj opštini nijesu učestvovali u radnim grupama za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa tokom 2020. godine. Takođe, ni u ovoj opštini nije usvojen opšti lokalni akt/ odluka kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe ili druga radna tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave. Kada su u pitanju institucionalna tijela za saradnju, kao što je Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO, odluka o osnivanju ovog tijela je usvojena, ali Savjet nije formiran. Na osnovu dostavljenih podataka i pregleda opštinskog sajta može se utvrditi da je u periodu koji je predmet našeg istraživanja, jedan predstavnik NVO „Rotary Club Budva” izabran na osnovu javnog poziva za člana Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama³.

3 Lista kandidata za člana Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama ispred nevladinih organizacija dostupna na <https://budva.me/sites/default/files/PDF/Novosti/2020-02-18-lista-kandidata.pdf>

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine u organizaciji Sekretarijata za lokalnu samoupravu opštine Budva, organizovana je obuka za nevladine organizacije pod nazivom „Pisanje predloga projekta za nevladine organizacije u skladu sa javnim pozivom opštine Budva“. Takođe, NVO Društvo za kulturni razvoj „Bauo“ iz Petrovca na Moru i NVO CIRTIP-a iz Kolašina, u partnerstvu s Omladinskim klubom Budva i Sekretarijatom za društvene djelatnosti opštine Budva, putem društvenih mreža i You Tube kanala, emitovalo je tri stručna online predavanja o različitim društveno-angažovanim temama u crnogorskom i širem kontekstu.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Budva je jedna od rijetkih opština koja je na sjednici Skupštine održanoj 11.marta 2021. usvojila Odluku o davanju na korišćenje nepokretne imovine u vlasništvu opštine Budva bez naknade nevladinim organizacijama i fizičkim licima. Na taj način, Opština Budva je usvajanjem ove odluke na sistemski i transparentan način regulisala uslove, kriterijume i način davanja na korišćenje nepokretne imovine opštine Budva nevladinim organizacijama i fizičkim licima, bez naknade. Takođe, opština Budva je u ranijem periodu na osnovu odluka i ugovora o davanju na korišćenje nepokretnosti ustupila na korišćenje nepokretnosti-poslovne prostore u svom vlasništvu sljedećim 6 nevladinih organizacija: NVO Udruženju pčelara Budve, NVO Organizaciji gluvih i naglušnih, NVO Feštađuni, Udruženja roditelja djece i mladih sa smetnjama u razvoju „Puževa kućica“, NVO Udruženju dobrovoljnih davaoca krvi „Radivoje Pima“ i NVO Udruženje penzionera Budve.

- **Korišćenje instituta „slobodna stolica“**

Tokom 2020. godine nije bilo predstavnika NVO koji su koristili institut „slobodna stolica“ u radu sjednica Skupštine. Međutim, pretragom sajta nijesu pronađeni pozivi NVO za učešće u radu sjednice tokom 2020. godine. Osim toga, ni u zapisnicima sa održanih skupštinskih sjednica se ne navodi da li su prije sjednica upućivani pozivi za učešće NVO na sjednicama, pa se postavlja pitanje da li su uopšte i na koji način su upućivani pozivi NVO da prijave svoje učešće i zainteresovanost u radu sjednica.

OPŠTINA BERANE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Berane zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 214 NVO, od kojih su 206 udruženja, 4 fondacije i 4 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Berane i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO
BERANE	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 042/18 od 23.11.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 022/19 od 11.06.2019, 054/19 od 30.12.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 022/12 od 17.07.2012.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 021/05 od 28.06.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 022/19 od 11.06.2019.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 032/05 od 20.10.2005, 035/05 od 14.11.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 038/16 od 25.08.2016.

2.4. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

• Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor

Opština Berane informiše nevladin sektor o svim značajnim aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog radio servisa Radio Berane, društvenih mreža (fejsbuk, Instagram i twiter), oglasne table u zgradi opštine i putem sastanaka. Na web sajtu opštine imaju posebnu rubriku pod nazivom „NVO”, gdje su objavljeni dokumenti koji na lokalnom i nacionalnom nivou regulišu djelovanje NVO i saradnju sa opštinom i drugim državnim organima, zatim najvažnije nacionalne strategije i lokalni planovi, kao i sva dokumentacija u vezi finansiranja projekata NVO iz budžeta opštine po godinama (konkurse, pozive za konsultacije NVO u cilju utvrđivanja prioriternih oblasti, odluku o prioriternim oblastima, projektne formulare, rang liste projekata, odluke o raspodjeli sredstava, zaključene ugovore sa NVO i podržane projekte, izvještaje o realizovanim projektima). Opština raspolaže i bazom podataka sa kontaktima NVO. U dijelu preporuka za unaprjeđenje ovog oblika saradnje, predstavnici lokalne uprave predlažu dostavljanje Programa rada Skupštine svim NVO u elektronskom obliku, kao i donošenje niza lokalnih akata kojima bi se unaprijedili mehanizmi informisanja kao što su Odluka o učešću predstavnika NVO u radnim grupama i radnim tijelima, Odluka o saradnji NVO i lokalne samouprave, Memorandum o saradnji NVO i Skupštine. Sa druge strane, predstavnici NVO predlažu da bi, u cilju unaprjeđenja informisanja, opština trebala da formira jedinstvenu mailing listu aktivnih NVO putem koje bi obavještavala NVO o svim pitanjima vezanim za rad i djelovanje NVO sektora.

• Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština

Opština Berane je prilikom izrade lokalnih akata tokom 2020. godine, koristila dvije forme konsultovanja. Prethodne konsultacije kao oblik konsultovanja nevladinih organizacija i organa lokalne uprave su korišćene pri izradi sektorske analize za utvrđivanje prioriternih oblasti

od javnog interesa (za raspodjelu budžetskih sredstava za projekte i programe NVO). Pozivi za konsultacije NVO i organima lokalne uprave, kao i izvještaj o sprovedenom prethodnom konsultovanju su objavljeni na sajtu. U zakonski predviđenom i produženom roku ni jedna NVO i nijedan organ uprave nije dostavio komentare ili sugestiju u vezi utvrđivanja prioriteta finansiranja projekata NVO. Kada su u pitanje javne rasprave, **organi lokalne uprave su organizovali 5 javnih rasprava** povodom: Nacrta odluke o budžetu opštine Berane za 2021, Nacrta Odluke o javnim parkiralištima i garažama na teritoriji opštine Berane, Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa naputenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), načinu zbrinjavanja i kontrole razmnožavanja životinja, Nacrta lokalnog plana zaštite životne sredine Opštine Berane 2020-2024 i Nacrta strateškog plana ruralnog razvoja Opštine Berane 2020-2024. **Navedeni nacrta su zajedno sa pozivom za javne rasprave, planom javne rasprave i zaključkom objavljeni na sajtu. Izvještaji o sprovedenim raspravama su nam dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, ali nijesu dostupni na sajtu.**

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je učešće NVO predstavnika na javnim raspravama na niskom nivou. Takođe, kada je u pitanju zadovoljstvo odzivom i povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava, oni ističu da su vrlo malo zadovoljni. Ističu da predlozi NVO nisu jasni, obrazloženi ni zasnovani na zakonskim rješenjima, ali i da se na javnim raspravama najčešće, ravnopravno o već uradjenom nacrtu akta koji je model ili Zajednice opština ili preuzet od strane druge lokalne samouprave. Navedeno je i da se prostor za prethodno konsultovanje svodi na formu ili predlog koji ne doprinosi izradi konačnog akta ili njegovom poboljšanju. Nevladine organizacije dobijaju materijal samo po pojedinačnim zahtjevima kod organa uprave sa kratkim vremenom za analizu i dostavljanja predloga izmjena i dopuna. Takođe, predstavnici lokalne uprave navode da nevladine organizacije nisu partnerski raspoložene prema lokalnoj samoupravi i da preuzimaju ulogu ne partnera, nego ulogu „odbornika” bez odgovornosti. Kada su u pitanju oblasti u kojima bi NVO trebalo da intenziviraju aktivnosti, oni navode sljedeće oblasti: kultura, djeca i omladina, poljoprivreda, evopske integracije i prava lica sa invaliditetom

Sa druge strane, ni predstavnici NVO nijesu zadovoljni procesom konsultovanja NVO od strane organa lokalne uprave i smatraju da su glavni uzroci nedovoljnog konsultovanja nepostovanje Sporazuma o saradnji između lokalne uprave i NVO sektora, kao i to što lokalna uprava ne prepoznaje NVO sektor kao partnera već kao potencijalnog rivala. Stoga je jedna od ključnih preporuka za unapređenje konsultovanja uspostavljanje partnerskog odnosa između ova dva sektora i bolje međusobno razumijevanje.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020. godine predstavnici sljedećih NVO su učestvovali u radu radnih grupa i komisija:

1. NVO Sjeverna zemlja - Radna grupa za izradu LAP zaštite životne sredine
2. NVO Feniks- Radna grupa za izradu Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o kriterijumima , načinu i postupku raspodjele sredstava NVO
3. NVO Centar kreativnih vještina – Komisija za raspodjelu sredstava NVO

Opština Berane nije donijela opšti lokalni akt/ odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela, ali je u planu da se donese Odluka o učešću predstavnika NVO u radne grupe i radna tijela u III kvartalu 2021 godine. Kada je u pitanju funkcionisanje Savjeta za saradnju lokalne samouprave i NVO, članovima ovog tijela je istekao mandat.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine, opština Berane je organizovala nekoliko zajedničkih događaja sa NVO i to sa Organizacijom gluvih i nagluvih Berana – partnerstvo u nabavci i raspodjeli slušnih aparata za gluve i nagluve Berana; sa Organizacijom slijepih u organizaciji opštinskog takmičenja u šahu za slijepe i slabovide građane Berana; sa ZZZCG–Biro rada Berane i organizacije OSI sa iskustvom u organizovanju servisa personalne asistencije - NVO Korak nade i Ljepša budućnost. Takođe, tokom 2020. godine, DOO “Komunalno” Berane je u saradnji sa Opštinom Berane i NVO “Sjeverna zemlja” sproveo akciju sađenja stabala, a NVO „Epeka“ iz Slovenije u saradnji sa nekoliko nevladinih organizacija iz Berana i uz koordinaciju sa Opštinom Berane, uručila je pomoć najugroženijim stanovnicima romske populacije u naseljima Talum i Reversajd.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

U ovoj opštini nije usvojen opšti lokalni akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Sa druge strane, 15 NVO koristi prostorije opštine ili javnih ustanova i preduzeća u kojima je opština osnivač:

1. Organizacija slijepih za Berane, Andrijevicu, Plav I Rožaje;
2. Organizacija gluvih I nagluvih za opštine Berane, Plav, Rožaje, Andrijevicu, Gusinje I Petnjicu
3. Organizacija boraca NOR-a 1941/45-OBNOR Berane
4. Organizacija boraca NOR-a I antifašista Berane
5. Udruženje poljoprivrednih prerađivača Polimlje;
6. NVO Kreativa-Berane;
7. Udruženje paraplegičara
8. Udruženje pčelara Uljanik
9. Udruženje boraca ratova 1990 godine;
10. NVO Njemački kulturni centar
11. Omladinski klub Berane

Opština nema ugovorni odnos sa navedenim NVO o besplatnom korišćenju prostora.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Tokom 2020. godine NVO sa teritorije opštine Berane nijesu dostavljale prijave za učešće u radu sjednica Skupštine Opštine Berane, pa samim tim nijesu koristile institut, „slobodne stolice”, iako im je uredno upućivan poziv posredstvom sajta Opštine.

OPŠTINA BIJELO POLJE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Bijelo Polje, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 296 NVO, među kojima je 290 udruženja, 4 fondacije i 2 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Bijelo Polje i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO	Odluka o učešću NVO predstavnika u radnim grupama
BIJELO POLJE	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 019/18 od 08.06.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 004/17 od 01.02.2017.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 034/11 od 18.11.2011.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 005/13 od 28.01.2013.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 019/18 od 08.06.2018, 042/20 od 10.12.2020.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 002/06 od 16.01.2006.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 034/11 od 18.11.2011.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/20 od 03.01.2020.

2.5. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Bijelo Polje informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnih medija (Radio Bijelo Polje, Radio Adriatic, Radio Laki i TV Sun), društvenih mreža (fejsbuk, Instagram, tviter) ,oglasne table u zgradi opštine i informatora. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Danijela Nedovic-Vojinović, službenica u Sekretarijatu za lokalnu samoupravu.

Na web sajtu opštine je kreirana posebna rubrika pod nazivom „NVO”, gdje se objavljuju dokumenta koja se tiču finansiranja NVO projekata (odluke o raspodjeli sredstava, rang liste, odluke o određivanju visine sredstava za finansiranje projekata NVO i utvrđivanju prioriternih oblasti, javni konkursi itd). Opština raspolaže i bazom podataka sa kontaktima NVO. Takođe, na sajtu imaju poseban link koji je povezan sa NVO registrom koji je ranije bio u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, te je potrebno ovaj link povezati sa važećim registrom NVO koji vodi Ministarstvo javne uprave. U dijelu preporuka za unaprjeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici lokalne uprave navode formiranje zajedničke mejling liste sa bjelopoljskim NVO, dok predstavnici NVO predlažu češće sastanke predstavnika opštine sa aktivnim NVO, kompletnije informacije na sajtu opštine u rubrici NVO i svakodnevno ažuriranje sajta.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Opština Bijelo Polje nije odgovorila na naš zahtjev za slobodan pristup informacijama koji se odnosio na informacije u vezi realizacije ovog, kao i drugih vidova saradnje opštine i NVO, te su informacije u ovom dijelu dobijene pretragom web sajta i putem upitnika. Glavne forme konsultovanja NVO prilikom izrade nacrt lokalnih akata i planova i programa razvoje opštine koje je koristila opština Bijelo Polje tokom 2020. godine bile su javne rasprave. Tokom 2020. godine, nadležni opštinski sekretarijati organizovali su 15 javnih rasprava povodom: Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za bespravne objekte, Nacrta odluke o auto-taksi prevozu na teritoriji opštine Bijelo Polje, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Bijelo Polje za 2021. godinu, Nacrta odluke o javnom linijskom gradskom i prigradskom prevozu putniku, Nacrta odluke o budžetu opštine Bijelo Polje za 2021.godinu, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o kućnom redu u stambenim zgradama, Nacrta odluke o komunalnom redu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa opštine Bijelo Polje, Nacrta izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana Bijelo Polje sa Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, Nacrta odluke o izmjeni Odluke o budžetu opštine Bijelo Polje za 2020. godinu, Nacrta Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti na teritoriji opštine Bijelo Polje za period 2020-2024.godine, Nacrta akcionog plana za prioritetno prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi i fizičkog okruženja osobama sa invaliditetom, Nacrta Plana razvoja malinarstva na području opštine Bijelo Polje u periodu od 2020 do 2025. godine. Svi programi navedenih javnih rasprava, zajedno sa nacrtima akata i zaključcima su objavljeni na sajtu opštine. Nacrti akata objavljeni su i na oglasnoj tabli opštine i bili su dostupni svim zainteresovanim građanima u prostorijama nadležnih sekretarijata tokom trajanja javnih rasprava. Od ukupno 15 sprovedenih javnih rasprava, na sajtu su objavljeni izvještaji sa 11 javnih rasprava⁴.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono nisko i da je glavni razlog tome, tokom 2020. godine, bila epidemija korona virusa. Sa druge strane, kada je u pitanju zadovoljstvo odzivom i povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava, predstavnici lokalne uprave ističu da su u velikoj mjeri zadovoljni. Predstavnici NVO smatraju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka i da je glavni uzrok tome nedovoljno uvažanje NVO sektora i njegove uloge u demokratskim procesima, kao i nepoznavanje aktivnog doprinosa NVO u izgradnji građanskog društva. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su unaprjeđenje kvaliteta izvještaja sa javnih rasprava, poboljšanje saradnje između ova dva sektora, uz povećanje aktivizma organizacija civilnog društva.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Bijelo Polje je jedna od rijetkih koja je usvojila lokalni akt koji detaljno reguliše ovaj oblik saradnje -Odluku o učešću NVO predstavnika u radne grupe (Sl list- opštinski propisi 01/20). Tokom 2020. godine 2 predstavnice NVO su učestvovala u radu Komisije za raspodjelu

⁴ Nijesu objavljeni izvještaji sa javnih rasprava povodom Nacrta Odluke o auto-taksi prevozu na teritoriji opštine Bijelo Polje, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa opštine Bijelo Polje, Nacrta izmjena i dopuna prostorno-urbanističkog plana Bijelo Polje sa Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i Nacrta Plana razvoja malinarstva na području opštine Bijelo Polje u period od 2020 do 2025. godine

sredstava NVO: Azra Hrapović, predstavnica NVO „Đakomo Adriatik“ i Samira Grbović, predstavnica Grupe za praćenje projekta bjelopoljske organizacije slijepih. Takođe, tokom 2020. godine, u prethodnom sazivu Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO su učestvovala 3 predstavnika NVO: Željko Đukić- predstavnik NVO „Multimedijal Montenegro“, Lidija Guberinić- predstavnica Udruženja oboljelih od multipla skleroze i Tufo Pućurica- predstavnik Lovačkog udruženja Bijelo Polje.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

U sklopu Programa EU i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu, opština Bijelo Polje je, tokom 2020. godine, sa organizacijom Help implementirala projekat „Unapređenje zapošljivosti – stvaranje održivih rješenja za RE stanovništvo u sjevernom dijelu Crne Gore.“

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Bijelo Polje nije usvojila opšti lokalni akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Shodno Odluci o dodjeli sredstava za finansiranje organizacija osoba sa invaliditetom koje čine koaliciju „Savez“ („Sl. list CG-opštinski propisi“, br.23/17,11/18 i 17/20), opština Bijelo Polje dodjeljuje finansijska sredstva u iznosu od po 150,00 eura za troškove kancelarijskog materijala, troškove komunalija, telefona, prevoza i drugo, sledećim organizacijama:

1. Udruženje paraplegičara Bijelo Polje i Mojkovac,
2. Organizacija slijepih za Bijelo Polje i Mojkovac,
3. Organizacija gluvi i nagluvi Bijelo Polje,
4. Udruženje za podršku osoba sa invaliditetom Bijelo Polje,
5. Udruženje roditelja „Oaza“,
6. Opštinsko udruženje multiple skleroze Bijelo Polje,
7. Društvo za prevenciju moždanog udara „Brain“.

Takođe, shodno zaključenom ugovoru opština Bijelo Polje finansira zakup prostora koji koristi NVO Opštinsko udruženje „Multipleskleroza“ u iznosu od 300,00 na mjesečnom nivou.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Na osnovu objavljenih zapisnika sa sjednica Skupštine, predstavnici NVO nijesu koristili institut „slobodna stolica“ u radu sjednica SO, tokom 2020. godine. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO Bijelo Polje su uredno objavljivani na sajtu. Takođe, na sajtu su uredno objavljivani dnevni red i materijali za sjednice, kao i zapisnici sa održanih sjednica.

PRIJESTONICA CETINJE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji Prijestonice Cetinje, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 163 NVO, od kojih su 153 udruženja i 10 fondacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje Prijestonice Cetinje i nevladinih organizacija

PRIJESTONICA	Statut	Odluka o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO	Odluka o učešću NVO predstavnika u radnim grupama
CETINJE	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 049/18 od 27.12.2018, 009/19 od 28.02.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 036/20 od 14.10.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 036/20 od 14.10.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 017/19 od 25.04.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 017/19 od 25.04.2019.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 030/07 od 11.10.2007, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 008/08 od 28.03.2008.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 019/15 od 16.06.2015.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 036/20 od 14.10.2020.

2.6. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Priestonica Cetinje informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima prvenstveno putem web sajta opštine. Svi javni pozivi objavljuju se putem internet stranice, jedne dnevne novine i putem lokalnog radio servisa. Takođe, u cilju informisanja NVO sektora, kao i ostale zainteresovane javnosti, Priestonica Cetinje koristi društvene mreže (fejsbuk, Instagram, tviter), oglasnu tablu, kao i sastanke. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Mihailo Martinović, samostalni savjetnik I za NVO u Sekretarijatu za lokalnu samoupravu i društvene djelatnosti.

Na sajtu Priestonice je kreirana posebna rubrika pod nazivom „Civilni sektor”, na kojoj se nalaze podaci o odgovornom licu i kontakt podaci aktivnih NVO na teritoriji Priestonice Cetinje. U cilju unaprjeđenja informisanja nevladinog sektora, predstavnici lokalne uprave preporučuju uspostavljanje bližih kontakata, češću komunikaciju i održavanje zajedničkih sastanaka, intenziviranje aktivnosti NVO u oblasti prava lica sa invaliditetom, kulture, djece i omladine, sporta, ljudskih prava. Sa druge strane, predstavnici NVO smatraju da pozivi za učešće predstavnika NVO u procese javnih konsultacija moraju biti vidljiviji, sa posebnim akcentom na promociju poziva i proaktivan pristup u afirmaciji učešća. Ocjenjuju nepreglednom zvaničnu veb stranica jer nije moguća analitička pretraga po osnovu toga da li su dokumenti usvojeni, u kojoj formi i da li je bilo izmjena i dopuna. Skupština ne objavljuje zapisnike sa sjednica. Stoga,

preporučuju da je potrebno unaprijediti obavještanje građana i NVO o odlukama Skupštine Prijestonice Cetinje.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, u Prijestonici Cetinje je organizovano 10 javnih rasprava povodom: Nacrta Lokalnog programa socijalnog stanovanja Prijestonice Cetinje, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju Prijestonice Cetinje, Nacrta lokalnog akcionog plana za biodiverzitet Prijestonice Cetinje za period 2020-2025, Nacrta Programa razvoja Prijestonice za 2021 godinu, Nacrta odluke o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa NVO, Nacrta lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti LAPRR-a Prijestonice Cetinje, Nacrta odluke o učešću predstavnika NVO u radnim grupama, Nacrta odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva i Nacrta odluke o budžetu Prijestonice Cetinje za 2021. Svi programi navedenih javnih rasprava, zajedno sa nacrtima akata su objavljeni na sajtu. Programi javnih rasprava i nacrti objavljeni su i u jednom štampanom mediju i na oglasnoj tabli opštine. Izvještaji sa javnih rasprava sadrže detaljne podatke o broju i strukturi učesnika, vremenu i načinu sprovođenja javne rasprave, pregled dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, kao i odgovore nadležnih organa o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja primjedbi, sugestija ili predloga. Svi izvještaji sa 10 sprovedenih javnih rasprava su dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, a na sajtu je objavljeno ukupno 8 izvještaja⁵.

Kada su u pitanju ocjene učešća NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono visoko. Takođe su u velikoj mjeri zadovoljni povratnim informacijama koje dobijaju od strane NVO u toku procesa konsultovanja. Sa druge strane, predstavnici NVO smatraju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka. Po njihovom mišljenju, jedna od ključnih prepreka u realizaciji ovog oblika saradnje je to što se nakon učešća u javnim konsultacijama predstavnici NVO ne obavijeste o ishodima njihovih prijedloga za izmjene i dopune javnih politika, odnosno lokalna uprava i nadležni organ ne objavljuje izvještaj sa javnih konsultacija (javne rasprave) i ne obavijeste učesnike istih o zaključcima. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su veća promocija poziva za učešće građana i NVO u javnim konsultacijama, stalna komunikacija, kao i veća preglednost veb stranice, te objavljivanje izvještaja sa javnih konsultacija. Takođe, potrebno je koristiti i druge modele konsultacija (ankete, fokus grupe, stručne javne rasprave).

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Priestonica Cetinje je jedna od rijetkih lokalnih samouprava koja je usvojila lokalni akt koji detaljno reguliše ovaj oblik saradnje - Odluku o učešću predstavnika NVO u radnim grupama (Sl.list CG-opštinski propisi, br.36/20 od 14.10.2020.godine).

Tokom 2020. godine, predstvanik NVO „Lovćen“ je učestvovao u radnoj grupi za izradu Lokalnog akcionog plana za mlade 2020-2021. Savjet za saradnju lokalne samouprave je sastavljen od 6 članova od kojih su 2 predstavnici NVO: Miloš Marković, predstavnik NVO „Aktivna zona“ i Branislav Petrović predstavnik NVO Akademija Plus. U izvještajnom periodu, Savjet je održao tri

⁵ Nijesu objavljeni izvještaji sa javnih rasprava povodom Nacrta Lokalnog programa socijalnog stanovanja Prijestonice Cetinje i Nacrta Programa razvoja Prijestonice za 2021 godinu.

sjednice, na kojima su usvojeni Poslovnik o radu i zaključci u cilju unaprjeđenja saradnje lokalne samouprave i NVO. Na javni poziv za izbor predstavnika NVO za člana Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama nije bilo prijavljenih, pa je u skladu sa članom 8 Odluke o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa NVO, za drugog člana Komisije određen službenik iz organa lokalne uprave nadležnog za poslove saradnje sa nevladinim organizacijama.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine, Prijestonica Cetinje bila je domaćin je „Neuro dana“ koje je pod motom „Umjetnost uma – način života“ organizovao Klinički Centar Crne Gore i Udruženje neurologa Crne Gore u saradnji sa kompanijama Roche i Glosarij. Takođe, Prijestonica Cetinje je organizovala u saradnji sa NVO My way radionicu.

- **Obezbjedivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samoupravu**

Prijestonica Cetinje je dala prostorije na korišćenje bez naknade sljedećim NVO:

1. UDRUŽENJU BORACA NOR-A I ANTIFAŠISTA PRIJESTONICE CETINJE
2. NVO KUD „NEGOŠ“ CETINJE
3. CRNOGORSKI CENTAR PEN KLUBA
4. NVO OTVORENI KULTURNI FORUM
5. NVO UDRUŽENJE PENZIONERA CETINJE

Sve prostorije su date na korišćenje na osnovu pojedinačnih odluka o davanju nepokretnosti navedenim NVO bez naknade, kao i na osnovu odluke o davanju na korišćenje poslovnog prostora bez nadoknade. Prijestonica Cetinje nije usvojila opšti akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO nijesu učestvovali u radi sjednica Skupštine Prijestonice Cetinje, tokom 2020. godine. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednicama Skupštine se uredno objavljuju na sajtu. Takođe, na sajtu su uredno objavljivani dnevni red i materijali za sjednice.

OPŠTINA DANILOVGRAD

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Danilovgrad zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovana je 101 NVO, od kojih su 94 udruženja i 7 fondacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Danilovgrad i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
DANILOVGRAD	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 043/18 od 28.11.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 016/19 od 18.04.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 043/19 od 01.11.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 045/20 od 28.12.2020.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 046/06 od 06.12.2006, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 035/09 od 09.11.2009, 001/13 od 03.01.2013.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 043/19 od 01.11.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 029/16 od 24.06.2016.

2.7. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Danilovgrad informiše nevladin sektor putem web sajta opštine na kojem objavljuje informacije od značaja za rad NVO sektora, zatim putem LJE Radio Danilovgrada, društvenih mreža (fejsbuk, Instagram i tviter), oglasne table i putem javnih skupova i sastanaka. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Ivan Lakić, rukovodilac sektora za društvene djelatnosti u okviru Sekretarijata za društvenu djelatnost i lokalnu samoupravu. Opština raspolaže i bazom podataka u kojoj se nalaze podaci 37 NVO sa teritorije ove opštine. U toj bazi se nalaze podaci o odgovornom licu, registraciji, mejl adresi, broju telefona i broju rješenja. Međutim, jedan od ključnih problema koji onemogućava ažuriranje i veći kvalitet i efikasnost ove baze podataka NVO je to što na sajtu Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija postoji spisak od 104 NVO, ali u tom spisku nema podataka o odgovornom licu, broju telefona i mejl adresi. Stoga bi u cilju unaprjeđenja informisanje bilo jako dobro da se evidencija NVO na sajtu Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija ažurira ovim podacima, kako bi se mogla ažurirati i I baza podataka opštine Danilovgrad i kako bi NVO sa teritorije ove opštine bile blagovremeno informisanje o svim važnim aktivnostima. Pored toga, u dijelu preporuka za unaprjeđenje ovog oblika saradnje, predstavnici lokalne uprave predlažu organizovanje više sastanaka.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Glavna forma konsultovanja koju je opština Danilovgrad koristila prilikom izrade lokalnih akata tokom 2020. godine bile su javne rasprave. Organizovano je ukupno **11 javnih** rasprava povodom **izrade 15 nacrtu akata, programa i planova i to:** Nacrta odluke o obrazovanju Savjeta za mlade opštine Danilovgrad, Nacrta odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta odluke o pečatima, Nacrta odluke o budžetu opštine Danilovgrad za 2021. godinu, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Danilovgrad za 2021. godinu, Nacrta Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet opštine Danilovgrad, Nacrta odluke o usvajanju lokalnog akcionog plana za biodiverzitet opštine Danilovgrad, Nacrta odluke o izmjenama Odluke o javnom vodosnabdijevanju na području opštine Danilovgrad, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o auto taksi prevozu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o regulaciji saobraćaja na području opštine Danilovgrad, Nacrta odluke o komunalnom redu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa turističkim organizacijama. Navedeni nacrti su zajedno sa programima javnih rasprava objavljeni na sajtu. Zainteresovani građani su tokom trajanja javne rasprave mogli da ostvare uvid u nacрте dokumenata i u prostorijama nadležnih organa lokalne uprave. Izvještaji o sprovedenim raspravama su nam dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, a na sajtu su objavljena **samo 3 izvještaja sa sprovedenih javnih rasprava** povodom Nacrta odluke o pečatima, Nacrta odluke o obrazovanju Savjeta za mlade opštine Danilovgrad i Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa turističkim organizacijama.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je ono djelimično (niti nisko, niti visoko). Istaknuto je da je tokom 2020.godine, uglavnom zbog pandemije COVID 19, bio vrlo mali odziv nevladinog sektora za učešće u javnim raspravama koje su prethodile većini normativnih akata koji su bili predmet skupštinskog razmatranja i usvajanja, ali je to takođe i odraz njihove vlastite inicijative i zainteresovanosti za segmente društva koji nijesu isključivo polje rada i djelovanja istih. Sa druge strane, kada je u pitanju zadovoljstvo odzivom i povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava, predstavnici lokalne uprave ističu da su u velikoj mjeri zadovoljni. Ključna preporuka u pravcu unapređenja ovog vida saradnje je upućivanje direktnog poziva na adrese nevladinih organizacija da uzme aktivnu ulogu u javnoj raspravi, što bi podrazumijevalo i upoznavanje sa predmetnom materijom nevladinog sektora i u krajnjem dovelo do proaktivnijeg pristupa svih subjekata.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Danilovgrad nije donijela opšti lokalni akt/ odluka kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela. Tokom 2020. godine predstavnik NVO „Kreativna riznica” je participirao u Komisiji za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama. Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave i NVO je usvojena, ali Savjet nije formiran, odnosno članovi Savjeta nijesu imenovani.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine, zbog pandemije COVID 19 je održan samo konsultativni sastanak sa nevladinim organizacijama na temu konkursa za raspodjelu sredstava.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

NVO „ORO“ za potrebe svoje organizacije koristi prostor u Domu na Rsojevici i NVO „Matrix“ koristi prostorije Centra za kulturu. Takođe, NVO „Rastimo zajedno“ je organizacija kojoj opština već dugi niz godina plaća prostor i komunalije. Ne postoji opšti lokalni akt kojim su regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Tokom 2020. godine održane su 4 sjednice Skupštine. U zapisnicima sa 4 sjednice je navedeno da su na svim sjednicama bili prisutni predstavnici NVO, ali se ne navodi ko su predstavnici, ispred koje NVO su učestvovali, niti povodom koje tačke dnevnog reda su iznijeli svoje mišljenje. Takođe, na sajtu nijesu pronađeni pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednicama SO Danilovgrad.

OPŠTINA U OKVIRU GLAVNOG GRADA - GOLUBOVCI

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine u okviru Glavnog grada-Golubovci i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumi- ma, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO/ Odluka o finansiranju projekata nevladinih organizacija	Odluka o učešću lokalnog sta- novništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim za- jedicama	Poslovnik o radu Skupš- tine	Odluka o finansiranju projekata nevladinih organizacija	Odluka o saradnji Opš- tine u okviru Glavnog gra- da-Golubovci i NVO
GOLUBOVCI OPŠTINA U OKVIRU GG	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 012/19 od 01.04.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 020/19 od 27.05.2019, 043/19 od 01.11.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 027/20 od 27.07.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 047/20 od 31.12.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 029/19 od 24.07.2019, 042/20 od 10.12.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 020/19 od 27.05.2019, 043/19 od 01.11.2019	“Sl.list CG-OP”, br.027/20

2.8. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština u okviru Glavnog grada- Golubovci koristi sve raspoložive mehanizme u cilju informisanja nevladinih organizacija. Lokalna uprava informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, Radija „Zeta”, društvenih mreža (fejsbuk i instagrama), oglasne table, sastanaka, brošura i štampanih medija. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Ivana Nešković, viši savjetnik III/PR menadžer u službi Predsjednice opštine.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **4 javne rasprave povodom izrade sljedećih 6 nacrta odluka**: Nacrta odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta odluke o budžetu Opštine u okviru Glavnog grada- Golubovci za 2021. godinu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu Opštine u okviru Glavnog grada- Golubovci za 2020. godinu, Nacrta odluke o radnom vremenu, Nacrta odluke o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova i Nacrta odluke o saradnji Opštine u okviru Glavnog grada-Golubovci sa nevladinim organizacijama. Programi javnih rasprava zajedno sa nacrtima odluka su objavljeni na sajtu opštine, u rubrici javne rasprave. Na sajtu je objavljen izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi povodom Nacrta odluke o radnom vremenu, Nacrta odluke o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova i Nacrta odluke o saradnji Opštine u okviru Glavnog grada-Golubovci sa nevladinim organizacijama.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je veoma nisko i da je glavni razlog nezainteresovanost nevladinog sektora za učešće u radu prilikom donošenja odluka. Takođe, predstavnici lokalne uprave nijesu zadovoljni povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava i ističu da se jedina saradnja sa nevladinim sektorom ostvaruje kroz rad Komisije za raspodjelu sredstava nevladinih organizacija i jedino kroz navedeni postupak nevladine organizacije dostavljaju povratne informacije.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020. predstavnici NVO nijesu učestvovali u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata, projekata i programa lokalne uprave i drugih tijela kao što su komisije itd. U radu Komisije za raspodjelu sredstava učestvovao je 1 predstavnik nevladinog sektora, Nikola Kračković. Odluka o saradnji Opštine u okviru Glavnog grada-Golubovci i nevladinih organizacija je usvojena i njom se reguliše, između ostalog, postupak učešća predstavnika nevladine organizacije u radu radne grupe i drugog oblika rada organizovanog radi izrade akta.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

NVO "Centar za istraživanje društvenih nauka" iz Podgorice, realizovao je projekat „Pravo na zdravu životnu sredinu uslov za prosperitet u Gradskoj Opštini Golubovci i NVO "Bisera" iz Podgorice, realizovala je projekat pod nazivom "Video spot za pjesmu o Zeti". Radi se o projektima koji su podržani od strane opštine u skladu sa Odlukom o finansiranju projekata NVO.

- **Obezbjedivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

NVO Udruženje žena Zete „Gospojine“ i Mjesno udruženje penzionera Golubovci koriste besplatno prostorije opštine kao svoje kancelarije za rad. Ne postoji opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta "slobodna stolica"**

U 2020. godini, predstavnici NVO nisu učestvovali u radu sjednica Skupštine Opštine u okviru Glavnog grada-Golubovci. Javni pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama Skupštine se objavlju na sajtu. Takođe, na sajtu se objavljuju dnevni red sjednica i usvojena akta.

OPŠTINA GUSINJE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Gusinje, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 27 NVO, među kojima su 25 udruženja, 1 fondacija i 1 predstavništvo strane NVO.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Gusinje i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO	Odluka o učešću NVO predstavnika u radnim grupama
GUSINJE	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 003/19 od 17.01.2019.		"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 016/19 od 18.04.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 014/15 od 24.04.2015.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 003/19 od 17.01.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 029/17 od 06.07.2017.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 016/19 od 18.04.2019	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 016/19 od 18.04.2019)

2.9. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Gusinje informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, Radija Gusinje, društvenih mreža (fejsbuk i instagrama) i oglasne table. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Samra Balić, koja je ujedno i v.d. sekretarke Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti. U dijelu preporuka za unaprjeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici lokalne uprave predlažu izradu brošura i informatora za NVO.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **5 javnih rasprava povodom izrade sljedećih 5 nacrta odluka**: Nacrta odluke o strategiji zapošljavanja opštine Gusinje za 2021 -2026. godinu, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama odluke o budžetu opštine Gusinje za 2020. godinu. Na sajtu opštine, u dijelu vijesti su objavljeni programi javnih rasprava zajedno sa nacrtima navedenih dokumenata. Imaju i posebnu rubriku na sajtu pod nazivom javne rasprave ali ona je još uvijek u fazi izrade. **Izveštaji sa javnih rasprava** su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, ali **nijesu objavljeni na sajtu**. Najveći broj izvještaja je napisan ručno.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono nisko i da je glavni razlog tome nezainteresovanost predstavnika NVO. Vezano za zadovoljstvo odzivom i povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava, predstavnici lokalne uprave ističu da niti su zadovoljni niti su nezadovoljni. Predstavnici NVO iz Gusinja nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su unaprjeđenje saradnje između opštine i NVO u procesu konsultovanja. Takođe, imajući u vidu postojanje posebne rubrike javne rasprave, radi lakše preglednosti i sistematičnosti preporučuje da se svi materijali vezani za javne rasprave objavljuju u okviru ove rubrike.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Gusinje je usvojila Odluku o učešću predstavnika NVO u radnim grupama. Tokom 2020. godine, predstavnici NVO nijesu učestvovali u radu radnih grupa za izradu akata, planova i programa. Savjet za saradnju lokalne samouprave i NVO nije formiran u 2020. godini⁶. U radu Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama nisu učestvovali predstavnici NVO u izvještajnom periodu.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine nije bilo organizovanih zajedničkih događaja od strane opštine Gusinje i NVO.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština nije dodjeljivala prostorije na besplatno korišćenje NVO tokom izvještajnog perioda. Ni u ovoj opštini ne postoji opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

U 2020. godini, institut „slobodna stolica” je koristio predstavnik Sportskog ribolovnog kluba Plavsko jezero, koji je učestvovao na sjednici održanoj 4. juna 2020. Za razliku od većine drugih opština, koje su svojim poslovnica propisale obavezu objavljivanja javnog poziva za prijavljivanje NVO predstavnika na sjednicama, Opština Gusinje je članom 171 Poslovnika Skupštine Opštine Gusinje, propisala da se učešće obezbjeđuje na osnovu zvaničnog zahtjeva nevladine organizacije, koji se dostavlja predsjedniku Skupštine, najkasnije 5 dana prije dana održavanja sjednice Skupštine, što podrazumijeva i zahtjev za učešće u radu nadležnog radnog tijela. Na sajtu se objavljuju dnevni red sjednica, zapisnici sa održanih sjednica i skupštinske odluke.

⁶ Prijedlog Odluke o imenovanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave i nevladinih organizacija je usvojen na prvoj redovnoj sjednici Skupštine Opštine Gusinje u 2021 godini održanoj 19. aprila.

OPŠTINA HERCEG NOVI

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Herceg Novi, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 278 NVO, od kojih su 330 udruženja, 13 fondacija i 2 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Herceg Novi i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o učešću NVO predstavnika u radnim grupama
HERCEG NOVI	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/19 od 09.01.2019, 037/19 od 09.09.2019, 006/20 od 13.02.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/16 od 13.01.2016, 012/17 od 27.03.2017.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 013/21 od 07.05.2021.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/18 od 09.01.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/19 od 09.01.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 001/19 od 09.01.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 013/21 od 07.05.2021.

2.10. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Herceg Novi informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, Javnog radio difuznog servisa „Radio Televizija Herceg Novi”, društvenih mreža (fejsbuk i instagrama), oglasne table, kao i putem sastanaka. Kontakt osobe za saradnju sa NVO su Slavka Zambelić –samostalna savjetnica I za NVO i Biljana Škobalj-viša savjetnica III za NVO u Sekretarijatu za društvene djelatnosti i sport. Opština raspolaže internom bazom podataka NVO iz Herceg Novog, koju koristi u cilju informisanja o različitim pitanjima značajnim za NVO sektor.

U dijelu preporuka za unaprjeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici NVO predlažu formiranje zajedničke mejling opštine sa NVO, kao i češće kontakte i sastanke.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **8 javnih rasprava povodom izrade 12 nacrta odluka, programa, planova i studija i to:** Nacrta Lokalnog akcionog plana u oblasti invalidnosti opštine Herceg Novi 2021-2023, Nacrtu odluke o Budžetu opštine Herceg Novi za 2021, nacrta: Odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja i Odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte (objedinjena javna rasprava povodom

ova 4 nacrti odluka), Nacrta Državne studije lokacije “Sektor 6“ (Bijela-Rt.Sv.Neđelje) i Nacrta Izvještaja o strateškog procjeni uticaja na životnu sredinu (objedinjena javna rasprava povodom ova dva nacrti), Nacrta odluke o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova, Nacrta Strateškog plana razvoja Herceg-Novog do 2027. godine, Nacrta Programa uređenja prostora opštine HN za 2020. i Nacrta Lokalnog akcionog plana za mlade za period 2020. i 2021. **Na sajtu opštine su objavljeni programi javnih rasprava zajedno sa nacrtima navedenih dokumenata i zaključcima o utvrđivanju nacrti. Izvještaji sa javnih rasprava su takođe objavljeni na sajtu.** Na sajtu opštine nalazi se posebna rubrika javne rasprave koja je napravljena u cilju veće transparentnosti, preglednosti i lakšeg praćenja procesa javnih rasprava. Cilj je bio da u ovoj rubrici svi podaci o javnim raspravama za svaku godinu budu poređani hronološki, kao i da budu objedinjeni na jednom mjestu (info o vremenu održavanja, potrebni materijali i zaključci i izvještaji po njihovom okončanju). Međutim, u ovoj rubrici su dostupni podaci o javnim raspravama za period od 2013. do 2017. godine, dok su prethodno navedeni programi javnih rasprava, nacrti i zaključci za 2020. godinu su objavljeni u okviru vijesti na početnoj stranici sajta. Izvještaji sa javnih rasprava su objavljeni u okviru materijala koji su razmatrani na sjednicama skupštine. Stoga se, imajući u vidu postojanje posebne rubrike javne rasprave, radi lakše preglednosti i sistematičnosti preporučuje da se svi materijali vezani za javne rasprave objavljuju u okviru ove rubrike.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono visoko. Takođe, kada je u pitanju zadovoljstvo odzivom i povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava, predstavnici lokalne uprave ističu da su u velikoj mjeri zadovoljni. Sa druge strane, predstavnici NVO smatraju da su vrlo malo konsultovani u procesu donošenja odluka i da je glavni uzrok tome brzina u procesu izrade politika i neposvećivanje dovoljno vremena i pažnje konsultacijama sa NVO, kao i nerazmatranje predloga NVO. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su veće korišćenje rubrike javne rasprave za objavljivanje svih potrebnih materijala, sprovođenje konsultacija prije izrade nacrti akata, kao i proaktivan pristup radne grupe zadužene za izradu nacrti akata u smislu održavanja sastanaka sa predstavnicima NVO kako bi mogli da utiču na fazu izrade prije objavljivanja nacrti na javnu raspravu.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Herceg Novi je na 16 redovnoj sjednici Skupštine održanoj 16. aprila 2021 usvojila Odluku o učešću predstavnika nevladinih organizacija u radnim grupama kojom je detaljno regulisala uslove i postupak izbora predstavnika NVO u radne grupe koje obrazuje predsjednik opštine ili starješina organa lokalne uprave. Tokom 2020. godine, u radu radne grupe za izradu Lokalnog akcionog plana u oblasti invalidnosti Opštine Herceg Novi 2021-2023. su učestvovala 2 predstavnika/ce NVO: „Zrak sunca“ i „Nova šansa u Novom“. Predstavnici NVO u ovoj radnoj grupi su izabrani na osnovu javnog poziva, iako u tom periodu nije bila usvojena Odluka o učešću predstavnika NVO u radnim grupama, koja propisuje obavezu objavljivanja javnog poziva, što predstavlja pozitivan primjer u smislu proaktivnog i transparentnog pristupa organa lokalne uprave u realizaciji ovog vida saradnje. Savjet za saradnju lokalne samouprave i NVO nije formiran.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Povodom Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom- 3.decembra, predstavnici opštine Herceg-Novi su posjetili Javnu ustanovu Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju i Udruženje roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Zrak Sunca". Takođe, tokom 2020. godine, opština Herceg-Novi i NVO "Naša akcija" su sarađivale na projektu "YOUth Drive – Program za jačanje svijesti o pravilnom upravljanju otpadom i osnaživanje donosilaca odluka za preduzimanje akcija" i potpisale Sporazum o saradnji. Projektom je planirano da opština Herceg Novi dobije osam kontejnera i sabirne kante za elektronski otpad, koje će biti uručene preduzeću "Čistoća". Takođe, projektom su planirane i edukativne aktivnosti za mlade.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Herceg Novi plaća zakup poslovnih prostorija koje koriste NVO „Klub liječenih alkoholičara-Zdravlje” i NVO „Zrak sunca”. Opšti akt kojim se regulišu kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO nije usvojen ni u ovoj Opštini.

- **Korišćenje instituta "slobodna stolica"**

U 2020. godini nije bilo NVO predstavnika koji su koristili institut „slobodna stolica” i na taj način učestvovali u radu Skupštine. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO se uredno objavljuju na sajtu. Takođe, na sajtu se uredno objavljuju dnevni red, materijali za sjednice, zapisnici sa održanih sjednica i usvojena dokumenta.

OPŠTINA KOLAŠIN

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Kolašin, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 73 NVO, od kojih su 70 udruženja i 3 fondacije.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Kolašin i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO
KOLAŠIN	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 024/19 od 26.06.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 012/12 od 11.04.2012.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 012/12 od 11.04.2012.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 023/05 od 19.07.2005, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 039/11 od 23.12.2011.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 042/19 od 25.10.2019, 042/20 od 10.12.2020.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 043/05 od 30.12.2005.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 012/12 od 11.04.2012.

2.11. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

• Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor

Opština Kolašin informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog javnog emitera Radija Kolašin, jednog štampanog medija, društvenih mreža (fejsbuk i instagram), oglasne table i putem sastanaka. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Mirela Drašković, samostalna savjetnica I za društvene djelatnosti, u čijem opisu posla je ostvarivanje i unapređenje saradnje sa NVO. Na sajtu imaju posebnu rubriku NVO, na kojoj su objavljeni kontakt podaci NVO iz interne baze podataka NVO koju posjeduje opštine. U dijelu preporuka za unaprjeđenje informisanja nevladinih organizacija o svim značajnim pitanjima, predstavnici lokalne uprave predlažu izradu brošura i informatora za NVO.

• Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **20 javnih rasprava povodom izrade sljedećih 20 nacrta odluka, planova i programa**: Nacrta Plana održive urbane mobilnosti opštine Kolašin, Nacrta Plana upravljanja Parkom prirode „Komovi” za teritoriju opštine Kolašin (2021-2026), Nacrta odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa na teritoriji opštine Kolašin, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata, Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Kolašin za 2021. godinu, Nacrta programa uređenja

prostora opštine Kolašin za 2020, Nacrta plana zaštite i spasavanja od požara na teritoriji opštine Kolašin, Nacrta odluke o budžetu opštine Kolašin za 2021, Nacrta odluke o o boravišnoj taksi, Nacrta odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa Turističkoj organizaciji Kolašin, Nacrta odluke o prirezu poreza na dohodak fizičkih lica, Nacrta odluke o izmjeni i dopunama odluke o radnom vremenu, Nacrta odluke o porezu na nepokretnosti, Nacrta odluke o rješavanju stambenih potreba po osnovu prava na socijalno stanovanje, Nacrta lokalnog akcionog plana za borbu protiv vršnjačkog nasilja opštine Kolašin 2020-2022, Nacrta Programa za sprovođenje kontrole populacije pasa u opštini Kolašin i njegovo praćenje (2020-2025). Programi javnih rasprava, nacrti navedenih dokumenata i zaključci o njihovom utvrđivanju su objavljeni na sajtu opštine, u rubrici oglasna tabla. Na sajtu postoji posebna rubrika pod nazivom javne rasprave, ali na njoj su posljednje informacije o javnim raspravama iz 2017. godine. Izvještaji sa javnih rasprava sadrže sve potrebne elemente i dostavljeni su putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama. **Na sajtu su objavljeni izvještaji sa 6 javnih rasprava**⁷ u okviru materijala za sjednice Skupštine Opštine, zajedno sa predlozima odluka i sprovedenim RIA analizama.

Kada je u pitanju ocjena učešća NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono visoko i da su u velikoj mjeri zadovoljni povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava. Predstavnici NVO iz Kolašina nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su organizacija češćih sastanaka predstavnika opštine i NVO, kao i objavljivanje izvještaja sa svih sprovedenih javnih rasprava. Takođe, imajući u vidu postojanje posebne rubrike javne rasprave, radi lakše preglednosti i sistematičnosti preporučuje da se svi materijali vezani za javne rasprave objavljuju u okviru ove rubrike.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Kolašin nije usvojila opšti lokalni akt/odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave. Tokom 2020. godine, predstavnik NVO „Zvijezda” je učestvovao u radu radne grupe za izradu Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije. Takođe, predstavnici Udruženja proizvođača kolaškingskog lisnatog sira, Aleksandar Bešić i NVO Novi početak- New beginning, Ivan Grdinić su članovi Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO je formiran kao skupštinsko radno tijelo ali u njemu na participiraju predstavnici NVO.

⁷ Nijesu objavljeni izvještaji sa javnih rasprava povodom Nacrta Plana upravljanja Parkom prirode „Komovi” za teritoriju opštine Kolašin (2021-2026), Nacrta Odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa na teritoriji opštine Kolašin, Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata, Nacrta Odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Nacrta Odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta programa uređenja prostora opštine Kolašin za 2020, Nacrta plana zaštite i spasavanja od požara na teritoriji opštine Kolašin, Nacrta odluke o o boravišnoj taksi, Nacrta odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa Turističkoj organizaciji Kolašin, Nacrta odluke o prirezu poreza na dohodak fizičkih lica, Nacrta odluke o izmjeni i dopunama odluke o radnom vremenu, Nacrta odluke o rješavanju stambenih potreba po osnovu prava na socijalno stanovanje, Nacrta lokalnog akcionog plana za borbu protiv vršnjačkog nasilja opštine Kolašin 2020-2022, Nacrta Programa za sprovođenje kontrole populacije pasa u opštini Kolašin i njegovo praćenje (2020-2025).

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Predsjednik SO Kolašin nije imao jedan opšti sastanak predviđen Poslovníkom SO sa predstavnicima NVO zbog mjera ograničenja od korona virusa, ali je imao više pojedinačnih sastanaka i aktivnosti sa pojedinim predstavnicima NVO iz Kolašina.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Kolašin nije donijela opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. U odgovoru na zahtjev za slobodan pristup informacijama, Služba predsjednika je navela da ne posjeduju tražene informacije u vezi realizacije ovog oblika saradnje.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO nijesu koristili institut „slobodna stolica” u 2020. godini. Na sajtu se objavljuju materijali za sjednice skupštine, zapisnici sa održanih sjednica i skupštinske odluke. Međutim, pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama Skupštine Opštine Kolašin u 2020. godini nijesu objavljeni.

OPŠTINA KOTOR

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Kotor, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 230 NVO, od kojih su 212 udruženja, 11 fondacija i 7 predstavništva stranih NVO.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Kotor i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
KOTOR	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 037/19 od 09.09.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 039/17 od 11.09.2017, 036/19 od 30.08.2019, 054/19 od 30.12.2019, 011/20 od 19.03.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 039/17 od 11.09.2017, 036/19 od 30.08.2019, 054/19 od 30.12.2019, 011/20 od 19.03.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 046/19 od 19.11.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 009/12 od 16.03.2012, 041/20 od 02.12.2020.	“Službeni list opštine Kotor”, br. 016/05 od 29.11.2005, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 042/17 od 05.10.2017, 043/17 od 13.10.2017.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 012/14 od 11.04.2014.

2.12. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

• Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor

Opština Kotor informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog javnog emitera Radio Kotor, u dnevnim novinama Pobjeda ili Vijesti, društvenih mreža (fejsbuk, instagram i twiter), e-mailova, na oglasnim tablama i putem sastanaka. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Katica Brkanović, savjetnica za kulturu, NVO i obrazovanje u Sekretarijatu za kulturu, sport i društvene djelatnosti. Na sajtu imaju posebnu rubriku NVO, na kojoj su objavljena dokumenta u vezi finansiranja projekata i programa NVO, kao i registar sa kontaktima lokalnih NVO. U cilju povećanja transparentnosti rada i bolje interakcije sa građanima/kama, opština Kotor ima posebnu stranicu - Aktivno građanstvo. Civilni sektor može da postavlja pitanja lokalnoj upravi i daje predloge putem e-mail adrese pitajte.opstinu@kotor.me

• Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali 30 javnih rasprava povodom izrade sljedećih 30 nacrta: Nacrta budžeta opštine Kotor za 2021. godinu, Nacrta odluke o izmjeni odluke o porezu na nepokretnosti, Nacrta odluke o ostvarivanju rodne ravnopravnosti, Nacrta odluke o javnim priznanjima opštine Kotor, Nacrta Lokalnog akcionog plana za unaprjeđenje položaja

LGBTI osoba 2020-2021, Nacrta odluke o kriterijumima, načinu i postupku paspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama odluke o auto taksi prevozu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o opštinskim i nekategorisanim putevima, Nacrta odluke o izmjeni Odluke o regulisanju saobraćaja na teritoriji opštine Kotor, Nacrta odluke o načinu odvojenog sakupljanja i sakupljanja komunalnog otpada radi obrade na teritoriji opštine Kotor, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju priključnog puta za priključenje eksploatacionog polja „Ledenice” na magistralni put M-8 LIPCI-VILUSI, Lokalitet Ledenice, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju STS 10/0,4kV, 250kVa „Pipoljevac” sa priključnim 10Kv vodom, K.O. Dub Kotor, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju saobraćajnice u Dobroti, ulica 21.maja (u blizini skretanja za Treći put, kod Autocentra „Jug”), Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju saobraćajnice u Dobroti, u ulici 21.maja (uz „Treći put”) u Kotoru, naselje Dobrota, preko kat.parcela 2565/1 I 1512/3 K.O. Dobrota, Nacrta Odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju 10 KV kablovskog voda od MBTS 10/0,4KV „Dražin vrt” do MBTS 10/0,4 KV „Orahovac 2”, region 5, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju 10 KV kablovskog voda od MBTS 10/0,4KV „Jadran Perast” do MBTS 10/0,4 KV „Dražin vrt”, region 5, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju trafostanice NDTS 10/0,4 KV 1X630KVA „STRP” sa uklapanjem u VN I NN mrežu-region 5, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izmještanje-podizanje 10 KV I 35KV Vazdušnog voda I izgradnja DTS 10/0,4KV, 1X630KVA sa priključnim 10 KV kablovskim vodom na UP 19, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za posatvljanje stubne trafostanice STS 10/0,4 KV 250KV sa priključnim 10 KV Kablovskim vodom na kat.parceli 691 K:O: Vranovići, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju betonskog kanala za odvođenje atmosferskih voda sa lokacije konvertorske stanice u Lastvi Grbaljskoj, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za postavljanje stubne trafostanice STS 10/0,4 KV 250 KV „MIRAC” sa priključnim 10 KV kablovskim vodom na kat. Parceli 200/2 K.O.DUB, Nacrta odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju TS 10/0,4 KV, 1*630KVA „Vranovići” sa uklapanjem u SN I NN mrežu I odluke o izmjeni odluke o utvrđivanju lokacije za izgradnju DTS-M 10/0,4KV 1x360 KVA „BUTIKO”, Nacrta Programa zaštite i očuvanja Područja Kotora za 2020, Nacrta odluke o utvrđivanju lokalne mreže planinskih staza na području opštine Kotor, Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za projekat rekonstrukcije i dogradnje Hipermarketa VOLI, Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za projekat izgradnje turističkog naselja T2 „Risan bay”, Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu za projekat izgradnje poslovno-stambenog objekata na dijelu katastarske parcele br. 700 KO Dub, opština Kotor, Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za projekat „Vodosnadbijevnje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali-Bokokotorski zaliv” za naselja Risan, Perast, Muo, Prčanj i Stoliv, Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu za projekat izgradnje poslovnog objekata na UP1,, Nacrta Studije zaštite – Predlog za stavljanje pod zaštitu stabla Crne tople (*Populus nigra* L.) u Kotoru - Stari grad i predlog Akta o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra: Spomenik prirode „Stablo Crne topole (*Populus nigra* L.) u Kotoru – Stari grad”

Obavještenja/programi javnih rasprava i nacrti dokumenata su objavljeni na sajtu opštine.

Izveštaji i zapisnici sa sprovedenih javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama. U pogledu kvaliteta izveštaja, dobar primjer predstavljaju izveštaji Sekretarijata za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj koji sadrže uvodne napomene, načelna objašnjenja, pregled komentara sa odgovorima o prihvatanju u obrazloženjima u slučaju neprihvatanja i priloge sa kompletnim tekstovima dostavljenih komentara. **Na sajtu su dostupna 3 izveštaja o sprovedenim javnim raspravama** povodom Nacrta Odluke o kriterijumima, načinu i postupku paspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu, Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama odluke o auto taksi prevozu i Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama odluke o opštinskim i nekategorisanim putevima. Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je ono djelimično (niti nisko, niti visoko) i da su u maloj mjeri zadovoljni povratnim

informacijama koje dobijaju od NVO u procesu konsultovanja. Smatraju da su glavni razlozi nedovoljnog učešća u odlučivanju, manjak interesovanja NVO za pojedine oblasti i manjak uvjerenja da će prijedlozi biti uvaženi. Predstavnici NVO smatraju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka i da je glavni uzrok tome to što nije bilo političke volje predstavnike opštine da ih suštinski uključe u te procese. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su unaprjeđenje komunikacije i saradnje između opštine i NVO, kao i objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020. godine, opština Kotor je objavila sljedeće javne pozive za predlaganje i izbor predstavnika NVO:

1. Javni poziv za predlaganje članova/ca Radne grupe za izradu Nacrta Lokalnog akcionog plana za unaprjeđenje kvaliteta života LGBT osoba 2020-2021
2. Javni poziv za predlaganje članova/ica Savjeta za mlade Opštine Kotor
3. Javni poziv za izbor predstavnika nevladinih organizacija u sastav Komisije za raspodjelu sredstava NVO- predmetna Komisija nije još formirana ali je Sekretarijat preduzeo sve radnje i mjere u skladu sa propisima koji se ticu Komisije.

U radnoj grupi za izradu Nacrta Lokalnog akcionog plana za unaprjeđenje kvaliteta života LGBT osoba 2020-2021 učestvovala su 3 predstavnika ispred NVO Juventas, NVO Stana i NVO Queer Montenegro. U sastav Savjeta za mlade opštine Kotor imenovana su 3 predstavnika NVO Naša akcija, NVO Studentsko vijeće fakulteta za pomorstvo i NVO „Inicijativa mladih s invaliditetom Boke”. Komisija za raspodjelu sredstava nije još uvijek formirana ali je Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti preduzeo sve radnje i mjere u skladu sa propisima koji se ticu Komisije. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa nevladinim organizacijama nije formiran. Opština Kotor nije donijela opšti lokalni akt/ odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine, opština Kotor je organizovala sljedeće događaje u saradnji sa brojnim NVO:

1. “Obilježavanje međunarodnog dana mladih” u saradnji sa NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju i NVO Cazas;
2. “Otvoreni kotorski trgovi” - NVO Klapa Incanto, NVO Klapa Maris, NVO Koltrina, NVO Klarinet fest, NVO FA Nikola Đurković, NVO Eksperimentalna scena Teatar 303, NVU HKU Stađuni od kulture, NVO Somos cubanos, NVO HGD,
3. “Bokeljski vremeplov” - NVU Organizacija za očuvanje kulturne baštine kotora I Crne Gore, NVO Koltrina,
4. “XXVIII Koterski festival pozorišta za djecu” - Fondacija Koterski festival pozorišta za djecu,
5. “Međunarodni festival klapa Perast” - NVO Međunarodni festival klapa Perast,
6. Okrugli sto na temu “Kulturni potencijali i tradicija - benefiti za mlade i opštinu Kotor” - NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju,

7. Radionica pod nazivom “Govori kako valja” - NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju,
8. Predavanje “Djeca i mladi digitalnog doba” – NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju,
9. Predavanje “Pisanje EU projekata za početnike”- NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju,
10. Predavanje “EleMentalno zdravlje” - NVO Koltrina, NVO Centar za omladinsku edukaciju.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Skupština Opštine Kotor je na sjednicama održanim 25.02.2020. i 22.06.2020. godine usvojila odluke o izdavanju u dugoročni zakup poslovnih prostorija i odluke o produženju zakupa sljedećim nevladinim organizacijama: NVO Matica crnogorska-ogranak Kotor, Organizacija boraca NOR-a 1941-145 Kotor, Udruženje boraca NOR-a i antifašista 1941-1945, Udruženje paraplegičara Kotor, NVO Bokeljska mornarica Kotor, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore-Kotor. Ovim odlukama, zakupodavac Opština Kotor se obavezala da za vrijeme trajanja zakupa poslovnih prostorija neće naplaćivati zakupninu, već se to smatra njenim učešćem u finansiranju rada i aktivnosti navedenih organizacija. Takođe, predstavnik lokalne uprave koja je popunila upitnik je navela da su tokom 2020.godine sljedeće NVO koristile besplatno prostorije opštine kao svoje kancelarije za rad: NVO Ekološki centar Delfin, NVO Expeditio, NVO Unija pomoraca Crne Gore, NVO Kotor TV, NVO Teatar 303, NVO Tempus. Opština Kotor nema opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Stručna Služba Skupštine Opštine Kotor je odgovorila da lokalne NVO nisu podnosile zahtjeve za korišćenje instituta „slobodna stolica“. Na sajtu se objavljuju pozivi za sjednice, materijali za sjednice skupštine, zapisnici sa održanih sjednica i skupštinske odluke.

OPŠTINA MOJKOVAC

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Mojkovac, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 46 NVO i sve su registrovane kao udruženja.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Mojkovac i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO
MOJKOVAC	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 029/18 od 14.08.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 015/12 od 15.05.2012.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 011/05 od 01.04.2005.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 021/05 od 28.06.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 037/18 od 19.10.2018.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 015/06 od 20.04.2006.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 004/15 od 22.01.2015.

2.13. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Mojkovac informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog javnog emitera „Radio Mojkovac”, društvenih mreža (fejsbuk i instagrama), oglasne table, kao i putem sastanaka Savjeta za saradnju lokalne samouprave i NVO. Na sajtu imaju posebnu rubriku NVO na kojoj objavljuju glavne aktuelnosti vezane za NVO. Savjetnik za saradnju sa NVO je Stevan Grdinić, stalno zaposleni u Sekretarijatu za opštu upravu i društvene djelatnosti. Sve informacije koje su potrebne za rad i saradnju sa opštinom Mojkovac ovlašćeni predstavnici NVO mogu dobiti svakog radnog dana, a po potrebi savjetnik je obavezan da prisustvuje sastancima NVO na koje bude pozvan. Opština raspolaže internom bazom podataka sa kontaktima lokalnih NVO, koju koristi u cilju informisanja o različitim pitanjima značajnim za NVO sektor.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali 5 javnih rasprava povodom **izrade 5 nacrta odluka i to:** Nacrta odluke o budžetu opštine Mojkovac za 2021, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama odluke o budžetu opštine Mojkovac za 2020, Nacrta odluke o načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa Turističkoj organizaciji Opštine Mojkovac, Nacrta odluke o porezu na nepokretnosti i Nacrta odluke o rješavanju stambenih potreba po osnovu prava na socijalno stanovanje. **Na sajtu opštine, u rubrici javni pozivi i rasprave su objavljeni svi planovi javnih rasprava, nacrti odluka, zaključci o utvrđivanju nacrta, obavještenja o stavljanju na javnu raspravu, kao i izvještaji sa 4 javne rasprave.** Nije objavljen jedino izvještaj sa javne rasprave o

Nacrtu odluke o rješavanju stambenih potreba po osnovu prava na socijalno stanovanje.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono djelimično (niti nisko, niti visoko). Takođe, stepen zadovoljstva povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava je na srednjem nivou, odnosno niti su zadovoljni, niti su nezadovoljni. Smatraju da iako postoje svi uslovi za aktivno učešće u donošenju odluka i sve podatke u vezi rada opštine Mojkovac mogu pronaći na web sajtu, predstavnici NVO nemaju interesovanja da se aktivno uključuju u donošenju i izradi odluka. Takođe ističu da je jedino aktivna nevladina organizacija Udruženje hendikepiranih „SRCE“, koja ima stalno zaposlene i koristi kancelarije i druge prostorije koje je bez naknade dobila od opštine Mojkovac za rad. Ostale NVO su aktivne samo u vrijeme od raspisivanja konkursa za raspodjelu sredstava za rad nevladinih organizacija. Predstavnici NVO iz Mojkovca nijesu popunili upitnik.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020.godine 2 predstavnika NVO su uzela učešće u radu Komisije za raspodjelu sredstava NVO: Vladimir Veljović i Ranko Medojević. Takođe, 2 predstavnika Udruženja hendikepiranih „Srce“ i NVO „Svjetlost“ su članovi Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO. Međutim, Služba Skupštine je u odgovoru na zahtjev za slobodan pristup informacija odgovorila da Savjet nije zasijedao, pa samim tim i ne posjeduju izvještaj o radu ovog tijela za 2020. godinu. Opština Mojkovac nije usvojila usvojen opšti lokalni akt/ odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine nije bilo organizovanih zajedničkih događaja od strane opštine i NVO.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Ni u ovoj opštini nije usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Na osnovu Odluke o davanju na korišćenje nepokretnosti bez naknade, Udruženju hendikepiranih „Srce“ iz Mojkovca, daje se na korišćenje bez naknade poslovni objekat u Mojkovcu, koji je upisan u Listu nepokretnosti, kao državna svojina opštine Mojkovac. Takođe, predstavnik lokalne uprave koji je popunio upitnik je naveo da su tokom 2020.godine i sljedeće 3 NVO koristile besplatno prostorije opštine kao svoje kancelarije za rad: Udruženje boraca narodnooslobodilačkog rata i antifašista Mojkovac, Udruženje penzionera Mojkovac i NVO Kulturno umjetničko „Vesna“ Mojkovac.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Služba Skupštine je odgovorila da je u 2020. godini, samo jedna NVO koristila institut „slobodne stolice“ i na taj način uzela učešće u radu sjednica SO. To je Udruženje hendikepiranih „Srce“, čiji je predsjednik Dušan Rakočević prisustvovao na XIII i XV sjednici SO. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO nijesu objavljeni na sajtu. Dnevni red, materijali za sjednice, zapisnici sa održanih sjednica i usvojena dokumenta se uredno objavljuju na sajtu.

OPŠTINA NIKŠIĆ

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Nikšić, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 493 NVO, od kojih su 478 udruženja i 15 fondacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Nikšić i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO
NIKŠIĆ	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/18 od 07.09. 2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 053/19 od 27.12.2019.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 029/05 od 27.09.2005, “Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 039/14 od 30.12.2014.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 029/05 od 27.09.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 050/18 od 28.12.2018.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 029/05 od 27.09.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 038/14 od 29.12.2014.

2.14. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Nikšić informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem opštinskog sajta, lokalnog javnog emitera „Radio i Televizija Nikšić“, društvenih mreža (fejsbuka, instagrama i tvitera) i portala Onogošt. Takođe, lokalni službenici informišu nevladine organizacije preko mejling liste Otvoreni Nikšić, telefonski, putem sastanaka i javnih skupova, a po potrebi i na oglasnoj tabli u opštini. Na sajtu imaju posebnu rubriku NVO, na kojoj objavljena dokumenta i informacije vezana za finansiranje projekata NVO, rad Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO, uz napomenu da su posljednje informacije u ovoj rubrici objavljene 2019. godine, što ukazuje na potrebu njenog redovnog ažuriranja. U ovoj rubrici se nalazi i registar lokalnih NVO, dok se aktuelne informacije u vezi finansiranja NVO objavljuju u rubrici „Novosti i obaveštenja“. Kontakt osoba za saradnju sa NVO u Službi za skupštinske poslove je Slobodanka Nenezić.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **15 javnih rasprava povodom** izrade sljedećih 15 nacrta: Nacrta odluke o budžetu opštine Nikšić za 2021. godinu, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Nikšić za 2021, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata, Nacrta odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta odluke o auto-

taksi prevozu, Nacrta odluke o linijskom, gradskom i prigradskom prevozu putnika na teritoriji opštine Nikšić, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Predloga odluke o bližim kriterijumima i postupku dodjele dugoročnih kredita fizičkim licima radi obezbjeđenja stana, odnosno stambenog objekta za socijalno stanovanje, Predloga odluke o utvrđivanju naknade za novorođeno dijete na području opštine Nikšić, Predloga odluke o pružanju usluge Pomoć u kući odraslom starom licu sa invaliditetom u opštini Nikšić za 2021. godinu, Predloga Lokalnog programa socijalnog stanovanja opštine Nikšić za 2021. godinu, Nacrta odluke o izmjeni Odluke o lokalnim komunalnim taksama u opštini Nikšić. **Programi javnih rasprava i nacrti dokumenata su objavljeni na sajtu opštine.** Izvještaji i zapisnici sa sprovedenih javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, zajedno sa izvještajima o analizi uticaja propisa za lokalne samouprave (RIA analizama). **Izvještaji i zapisnici sa javnih rasprava nijesu dostupni na sajtu.**

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je ono nisko i da su djelimično zadovoljni povratnim informacijama koje dobijaju od NVO u procesu konsultovanja. Smatraju da su glavni razlozi nedovoljnog učešća NVO u procesima odlučivanju sveukupna društvena i zdravstvena situacija u državi. Predstavnici NVO ocjenjuju da uopšte nijesu konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka i da je glavni uzrok takvog stanja neodgovorna lokalna vlast i njihov neodgovoran odnos prema građanima i građankama Nikšića. Istaknuto je da ovo opština sa najvećim brojem godina bez konkursa za sredstva za NVO, kao i da su manje-više iste NVO finansirane i pomognute na druge načine od opštine. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su veće korišćenje mehanizama građanskog učešća od strane NVO, edukacija građana i NVO o njihovim pravima i dostupnim mehanizmima, organizovanje češćih sastanaka predstavnika NVO i opštine, kao i objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Nikšić nema odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave. Tokom 2020. godine, predstavnik NVO Nikšićko udruženje za zaštitu životinja je učestvovala u radu radne grupe za izradu Nacrta Odluke o zbrinjavanju napuštenih i izgubljenih životinja (kućnih ljubimaca) i održavanju skloništa za njihovo zbrinjavanje. Takođe, dva člana Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO su predstavnici dvije NVO.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom izvještajnog perioda, opština je organizovala nekoliko zajedničkih aktivnosti sa 5 NVO u okviru Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu (ReLOad), za podršku projektima NVO, koji je finansirala Evropska unija posredstvom UNDP-a i opština Nikšić. Takođe, u saradnji opštine i Fondacije Fors Montenegro organizovana je pres konferencija povodom završetka projekta „Unapređivanje respiratornog zdravlja u Crnoj Gori“ finansiranog od strane Bugarske ambasade u Crnoj Gori, a koji je realizovala Fondacija Fors Montenegro i na kojoj je govorio i predsjednik opštine.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Nikšić nema usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Sa druge strane, na osnovu pojedinačnih odluka o davanju na privremeno korišćenje poslovnih prostora bez naknade, NVO FORS Montenegro, NVO ProFuturo, NVO Preporod I NVO Izvor života su u ovom periodu nastavile da koriste prostorije vlasništvo opštine, koje su im ranije date na korišćenje bez naknade.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO iz Nikšića nijesu koristili institut „slobodna stolica” tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu. Materijalima za najveći broj sjednica skupštine na sajtu nije moguće ostvariti pristup.

OPŠTINA PETNJICA

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Petnjica, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 47 NVO, od kojih su 45 udruženja i 2 fondacije.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Petnjica i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o finansiranju projekata nevladinih organizacija	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lokalne samouprave sa NVO
PETNJICA	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 029/18 od 14.08.2018	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 028/16 od 15.06.2016.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 023/15 od 08.07.2015.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/14 od 22.10.2014.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 003/19 od 17.01.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 002/15 od 14.01.2015.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 002/16 od 14.01.2016.

2.15. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Petnjica informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, lokalnog javnog emitera „Radio Petnjica”, društvenih mreža (instagrama), oglasne table, sastanaka i javnih skupova. Na sajtu imaju posebnu rubriku NVO na kojoj objavljuju informacije u vezi finansiranja projekata NVO. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Demir Agović, samostalni savjetnik II u Sekretarijatu za lokalnu upravu. Opština raspolaže internom bazom podataka sa kontaktima lokalnih NVO, koju koristi u cilju informisanja o različitim pitanjima značajnim za NVO sektor. U cilju unaprjeđenja informisanja NVO, predstavnici lokalne uprave predlažu otvaranje zvaničnog profila opštine na ostalim društvenim mrežama.

- Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Sekretarijat za lokalnu upravu je istakao da je opština Petnjica u ranijim godinama redovno upućivala javne pozive za prethodno učestvovanje građana i predstavnika NVO prilikom donošenja nacrta plana i programa, urbanističkih projekata, budžeta i opštih akata, kojima se utvrđuju prava i obaveze građana ali je interesovanje građana bilo veoma nisko pa se odustalo od te prakse. Tokom 2020.godine, Sekretarijat za lokalnu upravu je organizovao **5 javnih rasprava povodom izrade sljedećih 5 nacrta odluka i planova**: Nacrta odluke o određivanju lokacije za transfer stanicu za komunalni otpad, Nacrta odluke o porezu na nepokretnost u opštini Petnjica, Nacrta odluke o izmjeni i dopuni budžeta za 2020, Nacrta odluke o budžetu za 2021. godinu, Nacrta plana javnih radova opštine Petnjica za 2020. Na sajtu, u rubrici javne rasprave su objavljeni svi programi javnih rasprava zajedno sa nacrtima. Zainteresovana javnost je mogla da se upozna sa nacrtima dokumenata i u prostorijama Sekretarijata. U okviru svake javne rasprave organizovani su posebni sastanci sa mjesnim zajednicama i građanima, sa privrednim društvima i NVO, kao i sa političkim strankama. **Izveštaji i zapisnici sa sprovedenih**

javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, ali nijesu objavljeni na sajtu.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave smatraju da je ono nisko i da je glavni uzrok niskog učešća njihova nezainteresovanost. Stepen zadovoljstva povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava je na srednjem nivou, odnosno niti su zadovoljni, niti su nezadovoljni. Smatraju da u velikom broju slučajeva dobijeni komentari i sugestije od strane NVO ne mogu biti implementirani. Predstavnici NVO iz Petnjice nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su unaprjeđenje saradnje između opštine i NVO, kao i objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020.godine predstavnici NVU „Art centar” i NVU „Vis legis” su uzeli učešće u radu Komisije za raspodjelu sredstava NVO. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije zasijedao zbog krize izazvane pandemijom virusa COVID -19, a u njemu ne učestvuju predstavnici NVO. Opština Petnjica nije usvojila opšti lokalni akt/ odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Opština Petnjica je u izvještajnom periodu organizovala nekoliko sastanaka sa predstavnicima NVO na teme poboljšanja uslova za rad NVO, djelovanja NVO u različitim oblastima i njihove saradnje sa opštinom.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Sekretarijat za lokalnu upravu je odgovorio da ne postoje NVO koje koriste besplatno prostorije koje su u vlasništvu opštine Petnjica. Ni u ovoj opštini nije usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

U izvještajnom periodu predstavnici NVO nisu koristili institut „slobodna stolica”. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO nijesu objavljeni na sajtu, iako je u skladu sa članom 157 Poslovnika SO obaveza da se uz poziv sjednice objavljuje i poziv nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednici Skupštine.

OPŠTINA PLAV

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Plav, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 104 NVO, od kojih su 102 udruženja i 2 fondacije.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Plav i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
PLAV	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 044/18 od 04.12.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 019/19 od 13.05.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 009/21 od 09.04.2021.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 006/07 od 12.12.2007.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 044/18 od 04.12.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 006/07 od 12.12.2007.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 027/12 od 20.08.2012.

2.16. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Plav informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta opštine, društvenih mreža (fejsbuka, instagrama i tvitera) i oglasne table. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Alen Balić, pomoćnik Sekretara za opštu upravu i društvene djelatnosti. Opština raspolaže internom bazom podataka sa kontaktima lokalnih NVO. U cilju unaprjeđenja informisanja NVO, predstavnici lokalne uprave predlažu organizovanje više zajedničkih sastanaka.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020.godine, Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije i Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti je organizovao **3 javne rasprave povodom izrade sljedeća 3 nacrta**: Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Plav za 2020, Nacrta odluke o porezu na nepokretnosti, Nacrta odluke o stipendiranju studenata, studentskoj i učeničkoj nagradi. Programi javnih rasprava i nacrti su objavljeni na sajtu opštine, ali ne izvještaji sa javnih rasprava.

Kada je u pitanju učešće NVO predstavnika na javnim raspravama, predstavnici lokalne uprave navode da je ono nisko i da je glavni uzrok niskog učešća nezainteresovanost lokalnih NVO da učestvuju na ovim događajima. Takođe su veoma malo zadovoljni povratnim informacijama od strane NVO u toku javnih rasprava. Predstavnici NVO iz Plava nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su proaktivniji pristup organa lokalne uprave u animiranju predstavnika NVO da učestvuju na javnim raspravama u smislu direktnog pozivanja odgovornih lica u NVO, kao i objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Plav nema usvojen opšti lokalni akt/ odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave. Tokom 2020.godine predstavnik NVO „Prijatelji Plava” je učestvovao u radnoj grupi Lokalno partnerstvo za zapošljavanje koja predstavlja savjetodavno tijelo lokalnoj upravi u kreiranju, sprovođenju i praćenju lokalne politike zapošljavanja. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran. Na javni poziv za predlaganje NVO predstavnika u Komisiju za raspodjelu sredstava nije bilo prijavljenih.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

U izvještajnom periodu nije bilo organizovanih zajedničkih događaja od strane opštine i NVO.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Plav nije ustupila nijednoj NVO prostorije na besplatno korišćenje iz razloga što ne posjeduje slobodne prostorije koje bi mogle koristile NVO. Ni u ovoj opštini nije usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

U izvještajnom periodu predstavnici NVO nisu koristili institut „slobodna stolica”. Na veb stranici se nalaze informacije o načinu korišćenja ovog instituta, ali ne i pozivi nevladinim organizacijama za prijavljivanje učešća na sjednice SO. Na sajtu se nalaze usvojene odluke i druga dokumenta na sjednicama skupštine, ali ne i dnevni red, materijali za sjednice i zapisnici.

OPŠTINA PLUŽINE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Plužine, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 19 NVO, od kojih su 18 udruženja i 1 fondacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Plužine i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave
PLUŽINE	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 039/18 od 12.11.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 007/14 od 12.03.2014.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 033/05 od 28.10.2005.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 033/05 od 28.10.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 039/18 od 12.11.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 003/09 od 21.01.2009, 022/11 od 21.07.2011.

2.17. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Plužine informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta, oglasne table, sredstava javnog informisanja i slanjem dopisa. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Nikola Cicmil, samostalni savjetnik II za NVO, mlade, sport i obrazovanje u Sekretarijatu za opštu upravu i društvene djelatnosti. Sekretarijat ima svoju internu bazu sa kontaktima lokalnih NVO.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine organi lokalne uprave su organizovali **10 javnih rasprava povodom:** Nacrta Strateškog plana razvoja opštine Plužine za period 2002-2025. godine, Nacrta odluke o stipendiranju studenata, Nacrta odluke o pomoći studentima, Nacrta odluke o dodjeli nagrade studentima sa prosječnom ocjenom 9,50 i više, Predloga odluke o lokalnim komunalnim taksama opštine Plužine, Predloga odluke o prirezu porezu na dohodak fizičkih lica, Predloga odluke o lokalnim administrativnim taksama opštine Plužine, Nacrta odluke o Planu budžeta opštine Plužine za 2021. godinu, Nacrta odluke o pomoći poboljšanju uslova za poljoprivrednu proizvodnju na teritoriji opštine Plužine i Nacrta Plana upravljanja Parkom prirode „Piva” za perido 2021-2025. godine.

Svi programi javnih rasprava, nacrti odluka, planova i strategije zajedno sa izvještajima sa javnih rasprava su su objavljeni na sajtu i sistematizovani u posebnoj rubrici javne rasprave. U tom smislu, opština Plužine predstavlja pozitivan primjer opštine koja je nakon svake javne rasprave u 2020. godini objavila izvještaj o njenom sprovođenju. Sve informacije o javnim raspravama su objedinjene i sistematizovane po godinama na posebnom linku javne rasprave. Sajjt je pregledan i lak za pretraživanje i građani mogu na jednostavan i brz način da dodju do potrebnih dokumenata i informacija u vezi javnih rasprava. Takođe, putem odgovora na zahtjev

za slobodan pristup informacijama, dostavljeni su i izvještaji o analizi uticaja propisa za lokalne samouprave (RIA analizama) za 3 odluke koje su bile na javnoj raspravi. Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da učešće NVO na javnim raspravama nisko i da nisu zadovoljni povratnim informacijama koje dobijaju od NVO u procesu konsultovanja. Smatraju da su glavni razlozi nedovoljnog učešća NVO u procesima odlučivanja njihova neaktivnost i nazainteresovanost. Smatraju da bi NVO mogle da intenziviraju aktivnosti u različitim oblastima kao što su kultura, zaštita djece i omladine, poljoprivreda, turizam, ljudska prava, evropske integracije, prava lica sa invaliditetom, borba protiv korupcije i sport. Predstavnici NVO iz Plužina nisu popunili upitnik.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Plužine nema odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave. Tokom 2020. godine, predstavnik Udruženja lovaca i ribolovaca „Bajo Pivljanin” je učestvovao u radu radne grupe za izradu Akcionog plana za mlade, koji je izabran na osnovu prethodne saradnje i iskustva u svom radu. Takođe, u radu Komisije za raspodjelu sredstava NVO učestvovao je 1 predstavnik Udruženja lovaca i ribolovaca „Bajo Pivljanin”. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran, a nije usvojena ni Odluka o osnivanju ovog tijela.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020.godine, opština Plužine nije realizovala zajedničke događaje i aktivnosti sa lokalnim NVO.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Plužine nema usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. NVO „Ljubitelji skijanja”, Udruženje penzionera i Udruženja lovaca i ribolovaca „Bajo Pivljanin” koriste prostorije u vlasništvu opštine kao svoje kancelarije za rad.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO iz Plužina nijesu koristili institut „slobodna stolica” tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu. Sazivi sjednice, materijali, amandmani, rezultati glasanja, izjašnjenja o amandmanima, donesene odluke, programi i izvještaji se obavljaju na sajtu.

OPŠTINA PLJEVLJA

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Pljevlja, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 217 NVO, od kojih su 210 udruženja, 6 fondacija i 1 predstavništvo strane NVO.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Pljevlja i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o finansiranju projekata nevladinih organizacija	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave
PLJEVLJA	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 046/18 od 17.12.2018.	“Službeni list CG - Opštinski propisi”, br. 3/16, 31/17”	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 025/05 od 01.08.2005.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 030/05 od 29.09.2005, “Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 037/08 od 12.12.2008, 032/16 od 26.07.2016, 011/21 od 22.04.2021.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 013/15 od 16.04.2015, 003/19 od 17.01.2019, 006/19 od 06.02.2019, 041/20 od 02.12.2020, 011/21 od 22.04.2021.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 001/06 od 11.01.2006.

2.18. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Pljevlja informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem opštinskog sajta, lokalnog javnog emitera „Radio televizija Pljevlja“, društvenih mreža (fejsbuka, instagrama), kao i putem mejling liste sa NVO koju ima Sekretarijat za društvene djelatnosti. Takođe, u cilju informisanja građana i NVO, organi lokalne uprave koriste sastanke, Pljevaljske novine, PV portal.me, oglasnu tablu na kojoj objavljuju vodiče i najbitnije informacije i dokumente (javni pozivi za **učešće u javnim raspravama**). U cilju informisanja javnosti o budžetu koriste i informatore. Na sajtu je objavljen i registar lokalnih NVO koji se redovno ažurira. Pored registra, imaju i svoju internu bazu sa kontaktima lokalnih NVO. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Sanja Đondović, načelnica Službe za društvene djelatnosti.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Postupak prethodnog konsultovanja zainteresovane javnosti se rijetko sprovodi, uglavnom prilikom izrade strateških i planskih dokumenata, u vidu upitnika ili kroz fokus grupe. Glavni oblik konsultovanja su javne rasprave i tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **14 javnih rasprava povodom** izrade sljedećih nacrta odluka i planova: Nacrta odluke o stipendiranju studenata, Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja, Nacrta lokalnog plana akcije za stara lica 2020-2022. godine, Nacrta Akcionog plana razvoja sporta opštine Pljevlja

2020-2021, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta budžeta opštine Pljevlja za 2021. godinu, Nacrta odluke o komunalnom redu, Nacrta odluke o kućnom redu u stambenim zgradama, Nacrta odluke o održavanju čistoće na teritoriji opštine Pljevlja, Nacrta odluke o obimu i vrsti dopuštenih radova na spoljnim djelovima stambenih zgrada, Nacrta strateškog plana razvoja opštine Pljevlja 2021-2025. godine sa akcionim planom za 2021.godinu i Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o javnim parkiralištima. **Svi programi javnih rasprava zajedno sa pozivima za učešće na javnim raspravama i nacrtima dokumenata su objavljeni na sajtu i sistematizovani u posebnoj rubrici javne rasprave.** U okviru javne rasprave o Nacrtu budžeta opštine Pljevlja za 2021. godinu organizovani su posebni sastanci sa predsjednicama savjeta seoskih mjesnih zajednica, posebni sastanci predsjednicama savjeta gradskih mjesnih zajednica i posebni sastanci sa klubovima odbornika, a na sajtu je takođe objavljen i Vodič kroz budžet Opštine Pljevlja za 2021. godinu za građane. Izvještaji sa svih javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, zajedno sa izvještajima o analizi uticaja propisa za lokalne samouprave (RIA analizama). Na sajtu u rubrici izvještaji je objavljeno ukupno 10 izvještaja u odnosu na 14 sprovedenih javnih rasprava.⁸

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da učešće NVO na javnim raspravama nisko i da su vrlo malo zadovoljni povratnim informacijama koje dobijaju od NVO u procesu konsultovanja. Smatraju da su glavni razlozi nedovoljnog učešća NVO u procesima odlučivanja njihova nemotivisanost, nedostatak znanja NVO u određenim oblastima, ali i pandemija korona virusa. Odziv NVO na javnim raspravama je velik samo kada su u pitanju nacrti odluka vezani za finansiranje projekata NVO. Predstavnici NVO najčešće ne dostavljaju komentare u pisanoj formi ili nijesu konkretni komentari u skladu sa temom, uz pojedine izuzetke konkretnih komentara. Sa druge strane, predstavnici NVO ocjenjuju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka i da je glavni uzrok selektivan odnos prema pojedinim NVO. Ključne preporuke u pravcu unapređenja ovog vida saradnje su izmjene Odluke o učešću lokalnog stanovništva iz 2005. godine i regulisanje postupka prethodnog konsultovanja ovom Odlukom u cilju boljeg razumijevanja ovog postupka od strane lokalnih službenika. Takođe, preporuke su i unapređenje informisanosti nevladinog sektora u ovom procesu i ostvarivanje interaktivnog dijaloga.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Pljevlja nema odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave. Tokom 2020. godine, predstavnica Udruženja paraplegičara je bila članica radne grupe za izradu Nacrta odluke o stipendiranju studenata. Predstavnica ovog udruženja je takođe učestvovala u radu radne grupe za izradu Lokalnog plana akcije za stara lica 2020-2022.godine i u radu radne grupe za izradu Akcionog plana razvoja sporta opštine Pljevlja za period 2020-2021. Predstavnica NVO je birana za članstvo u radne grupe na osnovu dosadašnje saradnje sa Udruženjem paraplegičara i njihovog iskustva u oblastima od značaja za rad radnih grupa. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran, a nije usvojena ni Odluka o osnivanju ovog tijela. U radu Komisije za raspodjelu sredstava učestvovala su 2 predstavnika NVO.

⁸ Nijesu dostupni na sajtu opštine izvještaji sa javnih rasprava povodom Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o održavanju čistoće na teritoriji Opštine Pljevlja i Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o javnim parkiralištima.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Opština Pljevlja je u saradnji sa NVO „Omladinski klub Berane“ realizovala online radionicu „Napravi StartUp plan i ostvari svoj preduzetnički san“. Radionica je organizovana u okviru nacionalnog projekta za razvoj i osnaživanje mladih žena na sjeveru Crne Gore „Osnaži.Me“, koji realizuje NVO „Omladinski klub Berane“. Takođe, Sekretarijat za društvene djelatnosti opštine Pljevlja u saradnji sa NVO „Centar za omladinsku edukaciju“ organizovao je radionice na temu omladinskog preduzetništva za učenike srednjih škola.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Pljevlja nema usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Sa druge strane, opština obezbjeđuje prostorije za rad tri lokalne nevladine organizacije: Organizacija slijepih za Pljevlja i Žabljak, Udruženje paraplegičara Pljevlja i Udruženje boraca NOR-a i antifašista Pljevlja. Opština ne ustupa prostor u svom vlasništvu, jer nema slobodnih poslovnih prostora, već plaća zakup poslovnih prostora.

- **Korišćenje instituta „slobodna stolica“**

Predstavnici NVO iz Pljevalja nijesu koristili institut „slobodna stolica“ tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu, uz pozive za sjednice SO sa dnevnim redom. Materijali za sjednice SO i usvojene odluke na sjednicama se objavljuju na sajtu.

GLAVNI GRAD PODGORICA

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji Glavnog grada Podgorice, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 2432 NVO, od kojih su 2254 udruženja, 100 fondacija i 78 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje Glavnog grada Podgorice i nevladinih organizacija

GLAVNI GRAD	Statut	Odluka o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO	Odluka o saradnji i partnerstvu Glavnog grada i nevladinih organizacija	Odluka o davanju na korišćenje imovine u vlasništvu Glavnog grada bez naknade
PODGORICA	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 008/19 od 21.02.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 047/20 od 31.12.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/19 od 31.07.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/19 od 31.07.2019, 016/20 od 20.05.2020, 043/20 od 18.12.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/19 od 31.07.2019.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/19 od 31.07.2019.	(“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/19 od 31.07.2019	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 040/19 od 07.10.2019.

2.19. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Glavni grad Podgorica informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta, dnevnog lista „Pobjeda“, društvenih mreža (fejsbuka, instagrama, tvitera, viber zajednice), kao i putem CRNVO mejling liste. Takođe, u cilju informisanja NVO, organi lokalne uprave koriste sastanke, oglasnu tablu i brošure. U Službi za ostvarivanje **izvršne funkcije gradonačelnika formirano** je Odjeljenje za saradnju sa civilnim sektrom, koje se između ostalog bavi i pitanjima: koordinacije aktivnosti u vezi sa programiranjem i raspodjelom sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija iz budžeta Glavnog grada; pripremom odluke o prioritetnim oblastima od javnog interesa u kojima će se finansirati projekti nevladinih organizacija; pripremom izvještaja o utrošenim sredstvima koja su kao podrška projektnim aktivnostima uplaćeni nevladinim organizacijama iz budžeta Glavnog grada, te postupanjem po predlozima i pritužbama nevladinih organizacija. Glavni grad nema bazu podataka sa kontaktima NVO koje djeluju na lokalnom nivou.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, organi lokalne uprave su sproveli postupak prethodnog konsultovanja građana u vidu anketiranja i dostavljanja pisanih prijedloga povodom izrade tri odluke: Odluke o mjesnim zajednicama, Programa razvoja kulture Glavnog grada Podgorice, za period 2021-2025. godine i Odluke o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija. Pozivi za prethodno konsultovanje povodom izrade ovih dokumenata i izvještaji sa javnih rasprava su objavljeni na sajtu. Takođe, organi lokalne uprave su organizovali **15 javnih rasprava** povodom izrade: Nacrta Programa uredenja prostora Glavnog grada Podgorice za 2021. godinu, Nacrta odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta odluke o budžetu Glavnog grada Podgorica za 2021. godinu, Nacrta odluke o uslovima i postupku finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta Programa privremenih objekata na teritoriji Glavnog grada, Nacrta odluke o načinu utvrđivanja minimalne cijene zakupa zemljišta u imovini Glavnog grada – Podgorice za postavljanje privremenih objekata, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu Glavnog grada Podgorica za 2020. godinu, Nacrta Razvojnog plana za biznis zone na teritoriji Glavnog grada Podgorica, Nacrta odluke o obrazovanju Savjeta za mlade Glavnog grada, Nacrta odluke o linijskom gradskom i prigradskom prevozu putnika na teritoriji Glavnog grada, Nacrta odluke o održavanju javnih groblja na teritoriji Glavnog grada, Nacrta odluke o komunalnom redu, Nacrtu odluke o davanju u zakup poljoprivrednog zemljišta radi podsticaja poljoprivredne proizvodnje na teritoriji Glavnog grada. Svi programi javnih rasprava, zaključci o utvrđivanju nacrta, nacrti navedenih odluka, planova i programa, kao i izvještaji sa javnih rasprava su objavljeni na sajtu, što predstavlja pozitivan primjer. Međutim, iako imaju poseban link ankete i javne rasprave na kojem bi trebalo da se svi navedeni dokumenti o javnim raspravama objavljuju na sistematizovan način, to nije slučaj, već se oni objavljuju i u drugim raznim rubrikama na sajtu kao što su oglasna strana, materijali za sjednice SO.

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je učešće NVO na javnim raspravama djelimično (niti nisko, niti visoko) i da je njihovo zadovoljstvo dobijenim povratnim informacijama od strane NVO na srednjem nivou (niti su zadovoljni, niti su nezadovoljni). Glavni grad sve javne pozive za saradnju sa NVO sektorom objavljuje u dnevnom listu „Pobjeda” i na sajtu Glavnog grada. Međutim i pored transparentosti i želje da učešće u izradi akata uzmu i predstavnici NVO sektora, nailaze na neodazivanje i nezainteresovanost za takvu vrstu saradnje. U 2020. godini na javni poziv za saradnju nije bilo podnijetih prijava, dok je na javni poziv za predlaganje predstavnika NVO u izradi akata iz nadležnosti Glavnog grada u 2020. godini podnijeta jedna prijava od strane CRNVO-a. Sa druge strane, predstavnici NVO ocjenjuju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka. Smatraju da Glavni grad uglavnom nema proaktivan pristup u informisanju. Najčešće objavljuju informacije samo u onoj mjeri u kojoj je to zakonom propisano, ali se ne vidi stvarna želja za partnerskim odnosom prema NVO. Bilo bi očekivano da Glavni grad ima bazu podataka organizacije koje djeluju na lokalnom nivou i da onda informiše organizacije u zavisnosti od toga koja je tema aktuelna. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su objavljivanje svih dokumenata za postupke prethodnog konsultovanja i javne rasprave na sistematizovan način u rubrici ankete i javne rasprave i proaktivno informisanje lokalnih NVO od strane opštine o oba postupka konsultovanja putem zajedničke mejling liste sa lokalnim NVO.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Glavni grad je usvojio Odluku o saradnji i partnerstvu Glavnog grada i nevladinih organizacija kojom je detaljno regulisao ovaj oblik saradnje. Na osnovu javnih poziva sprovedenih u skladu sa ovom Odlukom predstavnici 2 NVO su učestvovali u radu sljedećih radnih grupa:

1. Predstavnik Saveza slijepih u radnoj grupi za unapređenje zaštite lica sa invaliditetom u saobraćaju;
2. Predstavnik CRNVO-a u radnoj grupi za izradu Prijedloga odluke o finansiranju projekata nevladinih organizacija

Predstavnici NVO Centar za afirmaciju i razvoj mladih i NVO Napredna Tehnologija su članovi Savjeta za mlade Glavnog grada. Predstavnici 3 NVO su članovi Savjeta za saradnju Glavnog grada i NVO. Predstavnici 2 NVO su bili članovi Komisije za raspodjelu sredstava NVO u izvještajnom periodu.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Organi uprave Glavnog grada su kroz razne aktivnosti tokom 2020. godine saradivali sa predstavnicima NVO sektora. Kancelarija za mlade je organizovala javnu nabavku materijala za potrebe projekta *Maštom obojimo svijet – Diskonektuj se*, kao i javnu nabavku flajera i majica za projekat NVO „Pčelica”. Podržan je i projekat NVO Centar za afirmaciju i razvoj mladih – organizacija seminara „Edukacija srednjoškolaca i osoba sa invaliditetom o ljudskim pravima i mogućnostima mladih sa invaliditetom”, dok je na projektu NVO „CARM” – „Unapređenje položaja korisnika Doma” Kancelarija za mlade učestvovala kao partner. LGBTIQ asocijacija „Queer Montenegro” i Sekretarijat za socijalno staranje su partneri na projektu *LGBT Friendly Podgorica*, koji ima cilj da doprinese razvoju LGBTIQ turizma u Glavnom gradu, afirmiše Podgoricu kao bezbjednu i atraktivnu destinaciju za LGBTIQ osobe, dok su NVO LGBT forum „Progres” i Sekretarijat partneri na projektu „Otvoreno o HIV/AIDS-u i mnogi drugi. Takođe, Glavni grad je partner na implementaciji projekta „Pristupačnim prevozom do promjena” sa Udruženjem mladih sa hendikepom I JU Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Glavni Grad Podgorica je jedna od rijetkih lokalnih samouprava koja je na sjednici Skupština održanoj 1. oktobra 2019. godine, donijela Odluku o davanju na korišćenje imovine u vlasništvu Glavnog grada bez naknade. Ovom odlukom uređuju se uslovi, kriterijumi i način davanja na korišćenje nepokretne imovine Glavnog grada nevladinim organizacijama i fizičkim licima bez naknade, uslovi i način davanja pokretne imovine bez naknade, kao i druga pitanja od značaja za korišćenje imovine u vlasništvu Glavnog grada. Glavni grad nije odgovorio na naš zahtjev za slobodan pristup informacijama vezano u dijelu pitanja koji se odnosio na nazive NVO koje koriste prostorije opštine bez naknade. Pretragom sajta, ustanovljeno je da je u 2020. godini Skupština Glavnog grada usvojila Odluku o davanju na korišćenje prostora u vlasništvu Glavnog grada Udruženju penzionera Tuzi bez naknade.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Skupština Glavnog grada je tokom 2020. godine održala 7 sjednica. Sluzba Skupštine je objavila 6 poziva NVO za prijavljivanje učešća na XVI, XVIII, XIX, XX, XXI I XXII SJEDNICI. Za XVII sjednicu nije objavljen poziv jer je ova sjednica bila posvećena odborničkim pitanjima i odgovorima na odbornička pitanja. Na navedenih 6 poziva nije bilo prijava NVO za učešće na ovim sjednicama.

Materijali za sjednice SO, zapisnici sa održanih sjednica, usvojene odluke, izvještaji, programi, planovi, informacije, ugovori, izbori I imenovanja se objavljuju na sajtu.

OPŠTINA ROŽAJE

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Rožaje, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 210 NVO, od kojih su 202 udruženja i 8 fondacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Rožaje i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
ROŽAJE	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 038/18 od 02.11.2018.	(“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 014/15 od 24.04.2015.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 012/16 od 10.03.2016.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 012/05 od 08.04.2005.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 038/18 od 02.11.2018.	“Službeni list RCG - opštinski propisi”, br. 046/06 od 06.12.2006.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 014/15 od 24.04.2015.

2.20. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Rožaje informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta, Radio televizije Rožaje, dnevnog lista „Pobjeda“ i društvenih mreža (fejsbuka, instagrama i tvitera). Takođe, u cilju informisanja NVO, organi lokalne uprave koriste sastanke, oglasnu tablu i brošure. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Enisa Avdić, savjetnica u Sekretarijatu za društvene djelatnosti. Ovaj Sekretarijat raspolaže bazom podataka NVO i informiše ih i putem e-maila.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, organi lokalne uprave su organizovali **8 javnih rasprava** povodom izrade:

Nacrta odluke o budžetu opštine Rožaje za 2021.godinu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Rožaje za 2020. godinu, Predloga odluke o kućnom redu u stambenim zgradama, Predloga odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o urbanoj sanaciji, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte i Nacrta odluke o obezbjeđivanju alternativnog smještaja. Pozivi za javne rasprave, zajedno sa programima javnih rasprava i nacrtima i predlozima odluka su objavljeni na sajtu. Izvještaji sa javnih rasprava su dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama ali nijedan od izvještaja nije objavljen na sajtu.

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je učešće NVO na javnim raspravama nisko i da su vrlo malo zadovoljni dobijenim povratnim informacijama od strane NVO. Smatraju da je glavni

razlog niskog učešća nezainteresovanost NVO za učešće u donošenju strateških planova opštine i najznačajnijih odluka. Predstavnicima NVO iz Rožaja nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu i proaktivno informisanje lokalnih NVO od strane opštine putem zajedničke mejling liste sa lokalnim NVO.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Rožaje nije usvojila odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave. Tokom 2020. godine, predstavnici NVO nijesu učestvovali u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata, projekata i programa lokalne uprave i drugih tijela koja obrazuju organi lokalne samouprave. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine organizovana je posjeta Predsjednika Opštine Rahmana Husovića Udruženju penzionera. U toku sureta bilo je riječi o izazovima sa kojima se svakodnevno suočavaju penzioneri u Rožajama kao i mogućnostima za unaprjeđenja njihovih životnih uslova, a tom prilikom je uručen simboličan novčani iznos članovima te organizacije. Predsjednik Skupštine je održao pojedinačne sastanke sa predstavnicima lokalnih NVO jer zbog novonastale epidemiološke situacije nije mogao da organizuje grupni sastanak, kao je to inače predviđeno Poslovnikom o radu Skupštine.

- **Obezbjedivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Služba Glavnog administratora je odgovorila da nije u posjedu informacija vezano za NVO koje koriste besplatno prostorije koje su u vlasništvu opštine. Nephodno je pomenuti da ni ova opština nije usvojila lokalni akt kojim se detaljno reguliše procedura dodjele prostoriya opštine na korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta "slobodna stolica"**

Predstavnicima NVO iz Rožaja nijesu koristili institut „slobodna stolica” tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu, uz pozive za sjednice SO sa dnevnim redom. Materijali za sjednice SO i zapisnike sa sjednica nije bilo moguće naći na sajtu, dok se usvojene odluke na sjednicama objavljuju na sajtu.

OPŠTINA ŠAVNIK

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Šavnik, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 18 NVO i sve su registrovane kao udruženja

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Šavnik i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave
ŠAVNIK	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 031/18 od 07.09.2018.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 040/09 od 17.12.2009.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 023/15 od 08.07.2015.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 004/21 od 15.02.2021.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 041/18 od 20.11.2018, 047/20 od 31.12.2020.	“Službeni list Crne Gore - opštinski propisi”, br. 019/09 od 11.06.2009.

2.21. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Šavnik informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima web sajta i oglasne table, na kojima najčešće objavljuju pozive za javne rasprave, kao i ostale informacije od značaja za lokalnu zajednicu. Poslovi saradnje sa NVO su u nadležnosti Sekretarijata lokalne uprave.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, organi lokalne uprave su organizovali **15 javnih rasprava** povodom izrade:

Nacrta odluke o izgradnji lokalnih objekata od opšteg interesa, Nacrta odluke o finansiranju sporta, Nacrta odluke o javnom vodosnabdijevanju, Nacrta odluke o izmjenama Odluke o porezu na nepokretnosti, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o davanju u zakup poslovnih prostora, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata na teritoriji opštine Šavnik, Nacrta odluke o javnom vodosnabdijevanju, Nacrta odluke o budžetu opštine Šavnik za 2021. godinu, Nacrta odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta Strategije zapošljavanje opštine Šavnik 2021-2025, godine, Nacrta odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa Turističkoj organizaciji Šavnik i Nacrta Programa uređenja prostora Opštine Šavnik za 2020. godinu. **Svi programi javnih rasprava i nacrti akata su objavljeni na sajtu.** Svi izvještaji sa javnih rasprava su dostavljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, a **na sajtu su objavljena samo 3 izvještaja od ukupno 15 sprovedenih javnih rasprava⁹.** Predstavnici lokalne

⁹ Objavljeni su izvještaji o sprovedenim javnim rasprava povodom Nacrta Odluke o mjesnim zajednicama, Nacrta Odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa Turističkoj organizaciji Šavnik i Nacrta Odluke o izmjenama Odluke o porezu na nepokretnosti.

uprave i predstavnici NVO iz ove opštine nijesu popunili upitnike.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Šavnik nije donijela odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave. Tokom 2020. nije bilo formiranih radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa u kojima su učestvovali predstavnici NVO. Takođe, ni Odluka o osnivanju Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije usvojena.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine nijesu organizovani zajednički događaji u saradnji opštine i lokalnih NVO.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Šavnik nije ustupila nijednoj NVO svoje prostorije na korišćenje. Nephodno je pomenuti da ni ova opština nije usvojila lokalni akt kojim se detaljno reguliše procedura dodjele prostorija opštine na korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO iz Šavnika nijesu koristili institut „slobodna stolica” tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se ne mogu pronaći na sajtu. Sazivi sjednica sa dnevnim redom i usvojene odluke se objavljuju na sajtu, ali ne i materijali za sjednice.

OPŠTINA TIVAT

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Tivat, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 154 NVO, od kojih su 150 udruženja i 4 fondacije.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Tivat i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave	Odluka o osnivanju Savjeta za saradnju lok. samouprave sa NVO
TIVAT	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 024/18 od 12.07.2018, 009/20 od 04.03.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 032/18 od 18.09.2018.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 008/05 od 21.03.2005, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 020/13 od 05.07.2013.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 043/17 od 13.10.2017, 032/18 od 18.09.2018.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 037/18 od 19.10.2018, 007/21 od 26.03.2021.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 002/06 od 16.01.2006.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 024/13 od 02.08.2013.

2.22. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Tivat ulaže velike napore da informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem najraznovrsnijih mehanizam: web sajta, lokalnih medija (Radio Tivat, Boka News, Radio DUX) i društvenih mreža (facebook, instagram, twitter, viber zajednica). Takođe, u cilju informisanja građana i NVO, predstavnici opštine koriste e-mail i telefonsku komunikaciju, oglasnu tablu, brošure, sastanke i javne skupove. Na sajtu imaju posebnu stranicu pod nazivom NVO na kojoj se nalaze informacije o registrovanim nevladinim organizacijama, kao i informacije o različitim oblicima saradnje opštine sa lokalnim NVO (o finansiranju NVO projekata, učešću NVO u radu sjednice Skupštine itd). Opština raspolaže bazom podataka sa kontaktima lokalnih NVO. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Ivana Petković, samostalna savjetnica za društvene djelatnosti u Sekretarijatu za društvene djelatnosti.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Glavni oblik konsultovanja su javne rasprave i tokom 2020.godine, organi lokalne uprave su organizovali **9 javnih rasprava povodom** izrade sljedećih **10 nacrta**: Nacrta lokalnog akcionog plana za razvoj sistema socijalne i dječje zaštite za period 2019-2022.godina, Nacrta odluke o komunalnom opremanju građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o izmjeni i dopuni Odluke o podsticajima u razvoj poljoprivrede, Nacrta odluke o komunalnom redu, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Tivat za 2021. godinu, Nacrta Odluke o izmjenama i dopunama Statuta opštine Tivat, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Tivat za 2020.

godinu, Nacrta odluke o budžetu za 2021. godinu, Nacrta Lokalnog akcionog plana za mlade 2020-2021. godinu i Nacrta odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa turističkoj organizaciji opštine Tivat. Programi javnih rasprava i nacrti odluka i planova su objavljeni na internet stranici opštine, oglasnoj table unutar poslovnih prostorija opštine i bili su dostupni svim zainteresovanim građanima u kancelarijama nadležnih organa. U okviru javne rasprave o Nacrtu odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Tivat za 2020. godinu i Nacrtu odluke o budžetu za 2021. godinu organizovani su posebni okrugli stolovi sa javnim preduzecima, političkim partijama, nevladinim organizacijama, sportskim udruženjima, mjesnim zajednicama i građanima, organima uprave. U okviru ove javne rasprave emitovana je i specijalna emisija o nacrtu budžeta na Radio Tivtu. **Izveštaji sa javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, zajedno sa RIA analizama, a na internet stranici opštine je objavljeno 7 izveštaja¹⁰.**

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je učešće NVO u procesu donošenja odluka djelimično (niti nisko, niti visoko) i da je njihovo zadovoljstvo dobijenim povratnim informacijama od strane NVO na srednjem nivou (niti su zadovoljni, niti su nezadovoljni). Smatraju da su glavni razlozi nedovoljnog učešća NVO u procesima odlučivanja njihova nezainteresovanost za određene javne rasprave. Takođe, i predstavnici NVO ocjenjuju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka. Kao glavne uzroke nedovoljnog konsultovanja NVO od strane organa lokalne uprave prilikom donošenja odluka u toku 2020. godine navode epidemiološku situaciju izazvanu virusom COVID-19, promjenu vlasti nakon lokalnih izbora, kao i nedovoljno poznavanje uloge NVO sektora u lokalnoj društvenoj zajednici od strane lokalne uprave.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Tokom 2020. godine predstavnici sljedećih NVO su učestvovali u radu radnih grupa, tijela i komisija:

1. Predstavnic NVO „Organizacija žena Tivat“, Dušanka Korisić i predstavnik NVO „Udruženje penzionera“ Boško Miljanić– Radna grupa izradu nacrt lokalnog akcionog plana za razvoj sistema socijalne i dječje zaštite za period 2019-2022.
2. Predstavnic NVO „Djeca Tivta“, Slavica Vulcanović - Komisija za raspodjelu sredstava za projekte NVO
3. Predstavnici NVO „Evropski dom“ i NVO „KZD Napredak“ – Zeleni tim
4. Predstavnik „Glazbeno prosvjetno društvo“ – Odbor za zaštitu Velikog gradskog parka u Tivtu

Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran. Odluka kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe nije usvojena u ovoj opštini.

¹⁰ Na sajtu nijesu pronađeni izvještaji sa sprovedenih javnih rasprava povodom Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Tivat za 2020. godinu, Nacrta odluke o budžetu za 2021. godinu i Nacrta odluke o visini, načinu obračunavanja i plaćanja članskog doprinosa turističkoj organizaciji opštine Tivat.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom izvještajnog perioda, potpisan je Sporazum o saradnji opštine Tivat i NVO „Naša akcija” na projektu prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora, „YOUth Drive” (*Program for raising awareness on proper waste management and empowering legislators for taking action*). U pitanju je projekat koji brojnim aktivnostima spaja Boku Kotorsku i Županiju Zapadnohercegovačku, sa ciljem zaštite životne sredine kroz poboljšano upravljanje otpadom i dosljednu primjenu principa energetske efikasnosti.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Tivat nema usvojen opšti lokalni akt kojim su detaljno regulisani kriterijumi i način raspodjele prostorija koje su u vlasništvu opštine na besplatno korišćenje NVO. Nевladine organizacije koje su u toku 2020. godini koristile besplatno prostorije opštine kao svoje za rad su: NVO „Organizacija žena Tivat”, NVO „Hrvatska krovna zajednica- Dux croatorum”, KZD “Napredak” Gornja Lastva, NVU „Lovačko udruženje Tivat”, NVO „Evropski dom Tivat”, Glazbeno prosvjetno društvo Tivat, Bokeljska mornarica 809 podružnica Tivat, NVO „Djeca Tivta”, KUD „Boka”, NVO „Foto kino i video klub Mladost”, NVO „Humanitarno društvo slijepih i civilnih invalida rata”, Udruženje boraca NORa i antifašista i OBNOR 1941-1945 JU opcija. Većina od navedenih organizacija koristi prostorije na osnovu ugovora o ustupanju na korišćenje poslovnog prostora i odluka o davanju nepokretnosti na korišćenje.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

U izvještajnom periodu predstavnici NVO “Pravi put” Đorđe Trajčevski i NVO “Matica Boke” Ivan Starčević su koristili institut „slobodna stolica” i uzeli učešće u radu sjednica Skupštine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu. Takođe, na sajtu se objavljuju pozivi za sjednice SO sa dnevnim redom, materijali za sjednice SO, zapisnici sa održanih sjednica i materijali.

OPŠTINA TUZI

Prema podacima iz registra NVO, na teritoriji opštine Tuzi, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 68 NVO, od kojih su 65 udruženja, 1 fondacija i 2 predstavništva stranih organizacija.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Tuzi i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o učešću NVO predstavnika u radnim grupama
TUZI	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 024/19 od 26.06.2019, 005/20 od 07.02.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 046/19 od 19.11.2019, 010/21 od 16.04.2021.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 032/19 od 08.08.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 032/19 od 08.08.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 029/19 od 24.07.2019.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 020/20 od 17.06.2020.

2.23. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Tuzi informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima web sajta i oglasne table, na kojima najčešće objavljuju pozive za javne rasprave, kao i ostale informacije od značaja za lokalnu zajednicu. Takođe, u cilju informisanja javnosti koriste i društvene mreže (fejsbuk i instagram), TV Boin i novinu Koha Javore. Samostalni savjetnik III za saradnju sa NVO u Sekretarijatu za lokalnu samoupravu je Admir Nikaj.

- Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Tokom 2020. godine, organi lokalne uprave su organizovali **10 javnih rasprava** povodom izrade **sljedećih 12** nacrti akata: Nacrta odluke o budžetu opštine Tuzi za 2021. godinu, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Tuzi za 2021. godinu, Nacrta Lokalnog akcionog plana za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021- 2023, Nacrta Strategije zapošljavanja opštine Tuzi 2021-2025. godinu, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata, Nacrta odluke o učešću predstavnika NVO u radnim grupama, Nacrta odluke o uslovima, načinu i dinamici raspodjele sredstava budzeta opštine Tuzi za 2020. godinu namijenjenih za poljoprivredu, Nacrta odluke o pristupanju izrade Lokalnog Plana zaštite životne sredine Opštine Tuzi 2020-2024. godinu, Nacrta odluke o pristupanju izrade Plana upravljanja Spomenika prirode "Kanjon Cijevne za period 2020-2025" i Nacrta odluke o podsticajima investiranja i razvoju poljoprivrede na teritoriji opštine Tuzi. **Programi javnih rasprava, zaključci o utvrđivanju navedenih akata i**

nacrti akata su objavljeni na sajtu. Na sajtu je objavljeno 7 izvještaja sa javnih rasprava¹¹.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Skupština Opštine Tuzi je usvojila Odluku o učešću NVO predstavnika u radnim grupama kojom je na detaljan način regulisala proces učešća NVO predstavnika u radnim grupama. Tokom 2020. predstavnica NVO „Djeca Crne Gore” Sandra Debević izabrana je za članicu radne grupe za izradu Lokalnog plana akcije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2020-2021. Tokom izvještajnog perioda objavljen je i javni poziv za predlaganje NVO predstavnika u Komisiji za raspodjelu sredstava NVO za 2020.godinu na koji nije bilo prijavljenih NVO predstavnika. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Sekretarijat za lokalnu samoupravu je tokom 2020. godine organizovao brojne sastanke sa predstavnicima NVO-a, KUD-a, kao i brojnim građanima koji svojim radom doprinose razvoju i unaprijeđenju sporta i kulture. Takođe, tokom 2020. godine zaključen je Memorandum o saradnji između NVO „Djeca Crne Gore” i opštine Tuzi kojim se utvrđuje saradnja sa lokalnom samoupravom u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocija jednakosti, kao i ugovor o međusobnim pravima i obavezama o sufinansiranju Programa rada NVO „Karnevali-Koret” kojim se uređuju međusobna prava i obaveza ove dvije institucije.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Tuzi nije ustupila nijednoj NVO svoje prostorije na korišćenje. Nephodno je pomenuti da ni ova opština nije usvojila lokalni akt kojim se detaljno reguliše procedura dodjele prostorija opštine na korišćenje NVO.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Predstavnici NVO iz Tuzi nijesu koristili institut „slobodna stolica” i na taj način uzeli učešće u radu sjednica Skupštine tokom 2020. godine. Pozivi NVO za prijavljivanje učešća na sjednicama se redovno objavljuju na sajtu. Sazivi sjednica sa dnevnim redom, materijali za sjednice i usvojene odluke se objavljuju na sajtu.

¹¹ Na sajtu nijesu pronađeni izvještaji sa sprovedenih javnih rasprava povodom Nacrta odluke o budžetu opštine Tuzi za 2021. godinu, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Tuzi za 2021. godinu, Nacrta Lokalnog akcionog plana za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021- 2023, Nacrta Strategije zapošljavanja opštine Tuzi 2021-2025. godinu i Nacrta Odluke o podsticajima investiranja i razvoju poljoprivrede na teritoriji opštine Tuzi

OPŠTINA ULCINJ

Prema podacima iz registra NVO, u opštini Ulcinj, zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 156 NVO, od kojih su 143 udruženja, 7 fondacija i 6 predstavništva stranih NVO.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnje opštine Ulcinj i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Odluka o mjesnim zajednicama	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave
ULCINJ	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 020/20 od 17.06.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 042/18 od 23.11.2018.		"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 038/11 od 16.12.2011.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/20 od 27.07.2020.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 038/08 od 23.12.2008.

2.24. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- **Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Ulcinj informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta, lokalne TV stanice – TV Teuta, kao i putem Radio Ulcinja. Takođe, koriste i društvene mreže (fejsbuk instagram i viber zajednicu) i oglasnu tablu. Opština posjeduje bazu sa kontaktima NVO, ali ta baza nije objavljena na sajtu opštine. Poslovi saradnje sa NVO su u nadležnosti Sekretarijata za upravu i društvene djelatnosti. U cilju unaprjeđenja informisanja predstavnici NVO predlažu efikasniju komunikaciju sa NVO u smislu održavanja redovnih godišnjih sastanaka predsjednika Opštine i predsjednika Skupštine sa NVO, kreiranje mejling liste sa aktivnim NVO, proaktivnije djelovanje kontakt osobe za saradnju sa NVO.

- **Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

Organi lokalne uprave nisu odgovorili na naš zahtjev za slobodan pristup informacijama koji se odnosio na informacije u vezi realizacije ovog, kao i drugih vidova saradnje opštine i NVO, te su informacije u ovom dijelu dobijene isključivo pretragom web sajta. U izvještajnom periodu, organizovano je **14 javnih rasprava** povodom izrade **sljedećih 16 nacrta akata**: Nacrta odluke o naknadi za urbanu sanaciju, Nacrta odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte, Nacrta Programa uređenja prostora opštine Ulcinj za 2021. godinu, Nacrta odluke o budžetu opštine Ulcinj za 2021. godinu, Nacrta odluke o izmjenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Ulcinj za 2020. godinu, Nacrta Plana linija za obavljanje javnog linijskog prevoza putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju na teritoriji opštine Ulcinj, Nacrta Plana upravljanja parkom prirode "Ulcinjaska Solana", Nacrta odluke o javnim parkiralištima na teritoriji opštine Ulcinj, Nacrta Strategije razvoja sporta opštine Ulcinj za period 2020-2022. godine, Nacrta Lokalnog akcionog plana za mlade za period 2020-2021. godine, Nacrta odluke o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte na teritoriji opštine Ulcinj, Nacrta Lokalnog akcionog plana

biodiverziteta za područje opštine Ulcinj za period 2020 - 2025. godine, Nacrta Lokalnog plana zaštite životne sredine opštine Ulcinj 2020 - 2024, Nacrta Lokalnog energetskog plana opštine Ulcinj 2020 - 2030. godine i Nacrta odluke o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Ulcinj. **Pozivi za javne rasprave, zajedno sa nacrtima akata su objavljeni na sajtu, u rubrici „Javne rasprave i objave”. Na sajtu su dostupna 3 izvještaja o sprovedenim javnim raspravama** povodom Nacrta odluke o budžetu opštine Ulcinj za 2021. godinu, Nacrta odluke o javnim parkiralištima na teritoriji opštine Ulcinj, Nacrta Strategije razvoja sporta opštine Ulcinj za period 2020-2022. godine.

Predstavnici NVO koji su popunili upitnik ocjenjuju da su djelimično konsultovani od strane opštine u procesu donošenja odluka. Kao glavne uzroke nedovoljnog konsultovanja NVO od strane organa lokalne uprave prilikom donošenja odluka u toku 2020. godine navode nezainteresovanost lokalne uprave za saradnjom, njihovu neažurnost, ali i pasivizam velikog broja NVO u zadnjem periodu. Predstavnici lokalne uprave nijesu popunili upitnik. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su objavljivanje izvještaja sa javnih rasprava na sajtu i proaktivno informisanje lokalnih NVO od strane opštine putem zajedničke mejling liste sa lokalnim NVO.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Ulcinj nije usvojila odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe i druga radna tijela koja obrazuju organi lokalni samouprave. Predstavnik NVO „Novi Horizont“ je član Lokalnog partnerstva za zapošljavanje 2020-2022. Takođe, predstavnica SOS za žene i djecu žrtve nasilja Ulcinj je u izvještajnom periodu bila članica Komisije za raspodjelu sredstava NVO. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran u 2020. godini.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

U izvještajnom periodu, održan je sastanak predsjednika Opštine, predstavnika Ministarstva turizma i održivog razvoja, JP Morskog dobra sa predstavnicima udruženja vlasnika privremenih objekata na Adi Bojani. Takođe, potpisan je i Memorandum o saradnji za između Opštine Ulcinj, Turističke organizacije i Društva Dr. Martin Schneider-Jacoby (MSJA), koji ima za cilj efikasnije upravljanje, zaštitu biološke raznolikosti, poboljšanje kvaliteta ekosistemskih usluga, održivog razvoja turizma zasnovan na zaštiti prirode, te edukaciju zajednice. Predsjednik SO je organizovao pojedinačne sastanke sa predstavnicima lokalnih NVO.

- **Obezbeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Opština Ulcinj nije odgovorila na zahtjev za slobodan pristup informacija. Sa druge strane, predstavnica SOS telefona za žene i djecu žrtve je istakla da opština Ulcinj plaća troškove zakupa za prostorije koje koristi ova organizacija za rad. Opština nije donijela lokalni akt kojim se detaljno reguliše procedura dodjele prostorija opštine na korišćenje NVO

- **Korišćenje instituta „slobodna stolica”**

Tokom 2020. godine 1 predstavnik NVO je koristio institut „slobodna stolica” i na taj način učestvovao u radu sjednice Skupštine. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavu učešća na sjednicu Skupštine tokom 2020. godine nijesu pronađeni na sajtu. Sazivi za sjednice Skupštine sa dnevnim redom se objavljuju na sajtu, kao i materijali koji će se razmatrati na sjednici.

OPŠTINA ŽABLJAK

Prema podacima iz registra NVO, u opštini Žabljak zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, registrovano je 45 NVO, od kojih je samo jedna fondacija, a ostale su udruženja.

Pregled usvojenih dokumenata kojima se uređuju pojedini oblici saradnjepštine Žabljak i nevladinih organizacija

OPŠTINA	Statut	Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava NVO	Odluka o učešću lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova	Poslovnik o radu Skupštine	Odluka o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave
ŽABLJAK	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/18 od 27.07.2018.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 023/07 od 11.07.2007, Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 007/14 od 12.03.2014.	"Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 008/07 od 05.03.2007.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 047/18 od 21.12.2018.	"Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/19 od 11.07.2019.

2.25. SARADNJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I LOKALNE SAMOUPRAVE

- Informisanje o svim pitanjima značajnim za nevladin sektor**

Opština Žabljak informiše nevladin sektor o svim značajnim pitanjima i aktivnostima putem web sajta i oglasne table. Takođe, u cilju informisanja nevladinog sektora koriste i druge mehanizme poput brošura, sastanaka i javnih skupova. Na Žabljaku ne postoje lokalni mediji, ali je istaknuto je da se često koristi e-mail u cilju distribuiranja informacija, kao i telefonsko kontaktiranje NVO. Opština raspolaže kontaktima onih NVO koje apliciraju na konkurs za raspodjelu sredstava NVO sektoru. Ranije je bilo pokušaja da se napravi baza sa kontaktima lokalnih NVO, ali uvidom u registar NVO koji vodi Ministarstvo javne uprave konstatovano je da ima veliki broj NVO koje su registrovane na Žabljaku, ali koje nisu aktivne tj. ne funkcionišu. Kontakt osoba za saradnju sa NVO je Ljeposava Miljić, samostalna savjetnica I za obrazovanje i prevenciju narkomanije u Sekretarijatu za upravu i društvene djelatnosti/Kancelarija za prevenciju narkomanije.

- Konsultovanje nevladinih organizacija o programima razvoja lokalne samouprave i nacrtima opštih akata koje donosi skupština**

U izvještajnom periodu, organi lokalne uprave su organizovali **4 javne rasprave** povodom izrade: Nacrta odluke o budžetu opštine Žabljak za 2021. godinu, Nacrta Programa privremenih objekata za opštinu Žabljak 2020-2025. godinu, Nacrta Programa uređenja prostora za 2021. godinu i Nacrta odluke o komunalnom redu. **Obavještenja o javnim raspravama i nacrti akata su objavljeni na sajtu opštine.** Imaju posebnu rubriku javne rasprave, ali na njoj je objavljeno obavještenje o 1 raspravi i nacrt dokumenta, dok su obavještenja za ostale 3 rasprave objavljena u rubrici početna strana. **Izveštaji sa javnih rasprava su dostavljeni putem odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, dok na internet stranici opštine nije objavljen nijedan izvještaj sa sprovedenih javnih rasprava.**

Predstavnici lokalne uprave ocjenjuju da je učešće NVO u procesu donošenja odluka nisko i da su glavni uzroci niskog učešća nezainteresovanost NVO sektora, slab odziv na javne rasprave, uz izuzetak solidne saradnje sa nevladinim udruženjem „NOVA NADA” (NEW HOPE). Sa druge strane, u potpunosti su zadovoljni povratnim informacijama koje dobijaju od nevladinih organizacija u toku konsultovanja. Ključne preporuke u pravcu unaprjeđenja ovog vida saradnje su objavljivanje svih obavještenja za javne rasprave, nacрта i izvještaja sa javnih rasprava na sajtu, u rubrici javne rasprave. Takođe, potrebno je raditi na izgradnji povjerenja, animiranju u cilju većeg učešća NVO u kreiranju lokalnih politika, većoj pristupačnosti informacijama itd.

- **Učešće NVO u radu radnih grupa za pripremu normativnih akata ili izradu projekata i programa i u drugim tijelima**

Opština Žabljak nije usvojila odluku kojom se na detaljan način reguliše učešće NVO predstavnika u radne grupe. Tokom 2020. godine predstavnik nevladinog udruženja „NOVA NADA” (NEW HOPE) učestvovao je u radu radne grupe za izradu Lokalnog plana socijalne i dječje zaštite. Savjet za saradnju lokalne samouprave sa NVO nije formiran u ovoj opštini.

- **Organizovanje zajedničkih javnih rasprava, okruglih stolova, seminara i sl.**

Tokom 2020. godine nijesu organizovani zajednički događaji u saradnji opštine i lokalnih NVO.

- **Obezbjeđivanje uslova za rad nevladinih organizacija u skladu sa mogućnostima lokalne samouprave**

Nevladino udruženje „NOVA NADA” (NEW HOPE) na osnovu Odluke o korišćenju kancelarijskog prostora koristi besplatno kancelarijski prostor nad kojim opština Žabljak ima pravo raspolaganja. Lokalni akt kojim se detaljno reguliše procedura dodjele prostorija opštine na korišćenje NVO nije usvojen u ovoj opštini.

- **Korišćenje instituta “slobodna stolica”**

Tokom 2020. godine nije bilo interesovanja od strane predstavnika NVO za korišćenjem instituta „slobodna stolica”. Pozivi nevladinim organizacijama za prijavu učešća na sjednicu Skupštine tokom 2020. godine su objavljeni na sajtu. Obavještenja o održavanju sjednica Skupštine sa dnevnim redom se objavljuju na sajtu, ali ne materijali koji će se razmatrati na sjednicama.

